...БЭЛ—hҮ, МЯХАНАЙ ЭЛБЭГЖЭХЭ ХАҺА

...жэгүүр ургаһандал, шэнэ үүсхэл сахилгаан ...түргөөр нютаг нуга бүхэндэ тараад лэ байдаг. Тэ... хилэ хизааршье байдаггүй. Эгээл энэ ушарһаа ...тын совхозой һаалишадай үүсхэһэн гайхамшагта ...рөн мүнөө республика доторнай хаа хаанагүй һай...аа, дэмжэгдээ. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө ...тонно һү һааха гэһэн уряал һаалишан бүхэнэй ...бүрин зорилго, нэрэ хүндын хэрэг болонхой.

...зорилго урдаа табяад байхадаа, жэшээнь, Дзер...жинин нэрэмжэтэ совхозой һаалинин гүүртэнүүдэй ...мэрилэгшэд ерэхэ жэлэй июнинн 1 хүрэтэр үнеэн ...өө заабол 1200 литр һү һааха гэһэн шахаа тан...а үгөө. Инмэ уялга абаһанайнгаа һүүлээр эндэ...наагаа амаршоогүй, харин үгэдөө хүрэмэ, тодор...мхидхэлэй хүдэлмэри ябуулжа эхилээ. Тусхайлан ...бал, тус совхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна ор...аци нэн түрүүн малшадые зүбөөр шэлэн олохо, ...рилан табиха асуудалда горитой анхарал хандуул...айна. Тиихэтэсэ хамта малаа харууһалха, эдеэ...лэ зоотехническэ заабарине эндэхид нарин нягтаар ...лдэг гэжэ тэмдэглэлтэй. Энэ хүдэлмэридэнь һо...ые гидролизно аргаар бүйлүүлжэ, дрожжоор шанар...ха хэрэг ёһотой һуурияа эзэлэнхэй. Энээнэй ашаар ...жинскиин нэрэмжэтэ совхоз гүрэндэ һү худалдаха ...өө үни хада дүүргэһэн, мяхашье тушааха уялгаяа ...а болзор соонь бэелүүлжэ байнхай.

...лэнгынхидэй уряа бэшэг бүгэдэ малшадаймнай омог баяр улам ехээр дэлгэрүүлээ гэжэ хэлсэнэбди. Нээрээшье тиимэ. Яруунын управлениин ажахынууд, захаминайхид улад зоной аша туһада үгэхэ жэлэйнгээ даалгабаринуудые сүм дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай һүүлшын Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө ажахымнай хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ бага бэшэ алхам хээ. Ажахын һалбари бүхэнние интенсификациин замаар хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ химиин туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэ саашанхи хүгжэлтымнай эшэ үндэһэн болоно. Ажахыгаа иимэл ёһо гуримаар эрхилхэдээ, партн, правительствын хараа заабаринуудые шууд сэхээр баримталхадаа, манай колхоз, совхозууд эли бодо амжалта хэзээ бүхэндэ—зун үбэлшье, хабар намаршье — туйлана ха юм. Ахын ажахынуудай, Химнын совхозой, Түнхэнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, «Первомайский» совхозой, Мухар-Шэбэрэй «Искра» болон бусад хэдэ хэдэн ажахынуудай Мяха болон мяханай зүйл элбэгжүүлжэ шадаһаниинь энээндэ арсашагүй баримта боложо үгэнэ.

Үбэл—мяха, һү элбэгжүүлхэ хаһа мүн. Инмэ хүсэл һанамжые манай республикын түрүү ажахынууд, эрхим малшад батадхан харуулна. Зүгөөр зориһон хүсэлөө бэелүүлхын тула габшагай ёһоор хүдэлхэ, эрдэм наукын туйлалта болон замай залууршадай дүй дүршэл эзэн ёһоор нэбтэрүүлхэ, эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри малшан бүхэнэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмөөр ябуулха шухала. Гэбэшье энэ эрилтые бүдүүлиг янзаар тоохогүй, үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ дашуураад гэхэ гү, али холын хараа бодолгүйгөөр хүдэлхэ ушар али олон үзэгдэдэг. Һаамхай үнеэдээ мүнөө хүрэтэр хээрэ бэлшээри дээрэ адуулжа байһан, гидролизно аргаар һолоомо буйлуулжа бүхы малдаа эдюулдэггүй байһан Хорнин үйлэдбэриин ажахынууд хайшан гээд үбэлэй сагта мяха, һү болон бусад эдеэ хоол элбэгжүүлхэнь гээшэб?! Инмэрхүүшэг байдал Хяагтын, Зэдын управлениинүүдтэшье үзэгдэһөөр.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ — тон харюусалгатай үе эхилээд байна. Эгээл энэ үедэ эдеэ хоолой зүйл, илангаяа мал ажалай продукт элбэгжүүлхэ хаһа гээшэ. «Үбэл ерээ, мал хооһороо» гэһэн урда урдынгаа ёһо заншал баримталхаһаа байтагай, дурдахашье саг бэшэ. Сэлэнгынхидэй жэшээгээр үбэлжэлгын үедэ һаалишан бүхэн үнеэн бүриһөө адагынь 1000 литр һү һаахын түлөө мүрысэн ажаллаха болоно. Энэ зорилгоёо һаалишад нэгэншье үдэр мартахагүй, абаһан уялгаяа дүүргэхын тула али бүхы оролдолго гаргаха зэргэтэй. Хэрбээ һали-боли хүдэлөөд, тусхай график гүүртэ бүхэндэ табингүй, һаалишадай түс түстаа уялга абангүй ажаллаха болоо һаа, ажал хэрэгнай урагшаа мүртэй ябахагүй, хэлэһэн үгэмнай миил сааріһан дээрээ үлэшэхэ жэшээтэй. Иигэжэ огто болохогүй, хэлэһэн үгэдөө һаалишан бүхэн эзэн байха ёһотой.

Республикымнай ажахынууд саашадаа мяха ехээр абахын тула мүнөө 60 мянган толгой залуу бодо мал түргөөр мяхажуулан таргалуулха зорилго табиба. Эрхим малшадай жэшээгээр бүрүүнүүдэй амидын шэгнүүр үбэлдөө дунда зэргээр сүүдхэ бүри 500—600 граммаар мяхажуулха зорилго табигдана. Энэмнай харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг гээшэ.

Мяха элбэгжүүлхэ талаар гахай үсхэбэрилгэ онсо шухала үдхатай. 1965 ондо адагай захынь 120 мянган центнер гахайн мяха абаха зорилготойбди. Тиихын тула эрхэбэшэ 170 мянган поршоонхонуудые түлжүүлэн шахаад, гүрэндэ худалдаха болонобди. Мүнөө юу хэхэ хэрэгтэйб? Хабарай үедэ поршоонхонуудые абахын тула һаяын үдэрнүүдтэ бүхы эмэ гахайнуудаа орооһондо оруулха шухала. Тиигээгүй һаа, хэлэһэн үгэ хэһэн ажал хоёрнай алгасажа болохо бшуу.

Адууһа малаа олошоруулха асуудалда онсо анхарал хандуулалтай. Мүнөө үбэл республикымнай ажахынуудта 650 мянган хурьгад абтахаар хүлеэгдэнэ. Тиимэһээ бүхы хонидоо, илангаяа эхэ хонидоо ханамжатайгаар харууһалха хэрэгтэй. Гадна ажахы бүхэндэ буха, хусануудые һайнаар байлгаха, үгы һаань—худалдажа абаха шухала.

Малай энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ урда урдынхиһаа айхабтар харюусалгатай зорилго табигдана. Хэнэйшье мэдэһээр, эдэ бүхы зорилгомнай гол түлэб малшадай ажалаар, малшадай хүсөөр, малшадай һүбэлгэн ухаагаар бэелүүлэгдэхэ жэшээтэй. Үшар нимэһээ малшадые али бүхы анхаралаар хүреэлхэ, тэдэнэй үдэр бүриин эрилтэнүүдые бүрин хангаха гээшэ партийна организацинуудай, советскэ, ажахын, профсоюзна эмхинүүдэй хойшолуулашагүй зорилго болохо ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта

СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси удахагүй болохонь. Тиимэһээ 1965 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй тодологдоһон проектые, СССР-эй 1965 оной Гүрэнэй бюджедэй тодологдоһон проектые, тэрэнцэлэн 1963 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое палатануудай бюджетнэ комиссинууд, Национальностьнуудай Соведэй экономическа комисси хаража үзөө.

Комиссинуудай хүдэлмэридэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудһаа гадна, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түлөөлэгшэд, СССР-эй Госпланай, СССР-эй Совнархозой, СССР-эй Госстройн, СССР-эй Финансын министерствын, бусад министерствэнүүд болон зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Палатануудай бюджетнэ комиссинуудай болон Национальностьнуудай Соведэй экономическа комиссиин хамтын заседани 1964 оной ноябриин 20-до Кремль соо болоо. 1965 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй нарижуулан тодологдоһон проект тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ П. Ф. Ломакин, СССР-эй 1965 оной Гүрэнэй бюджедэй нарижуулан тодологдоһон проект тухай, 1963 ондо СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай СССР-эй Финансын министр В. Ф. Гарбузовай элидхэлнүүд заседани дээрэ шагнагдаа.

Арадай ажахын түсэбэй, гүрэнэй бюджедэй болон бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосооной проектнүүдэй түс түс бүлэгүүдые хаража үзэхын, эдээн тухай тобшололнуудые хэхын тулада арадай ажахын һалбаринуудай, союзна республиканuудай талаар подкомиссинууд байгуулагдаа.

Энэ жэлэй түсэбэй болон бюджедэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай, 1965 оной түсэбтэ болон бюджетнэ даалгабаринуудай проект тухай СССР-эй Госпланай, СССР-эй Совнархозой, СССР-эй Госстройн, СССР-эй Финансын министерствын, СССР-эй Гүрэнэй комитедүүдэй, министерствэнүүд болон зургаануудай түлөөлэгшэдэй, союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түлөөлэгшэдэй мэдээсэлнүүд мүнөө үедэ подкомиссинуудта зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай.

В. К. Блюхерэй дурасхаалда

БЕЛОРЕЦК, (Башкирай АССР), ноябриин 19. (ТАСС-ай корр.). В. К. Блюхерэй түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан залуушуулай митинг Башкирай металлургнуудай хото — Белорецкдэ мүнөөдэр болоо.

Революционно алдар солын дурасхаалай үдэр тусхай хүшөө табигдаад, тэрээн дээрэ иигэжэ бэшэгдээ: «В. К. Блюхерэй командада доро Урда-Уралай партизан армиин зүгһөө дайсанай ара талаар добтолон дабшаһан түүхэтэ рейд 1918 оной августын 5-да эндэһээ эхилһэн юм». Эндэ хэдэн мянган залуу хүдэлмэришэд, пионернүүд болон һургуулинхид суглараа.

Хотын үнинэй хүнүүдэй нэгэн, Блюхерэй рейддэ хабаадаһан Федор Дмитриевич Гулин түүхэ домогто ороһон командарм тухай митинг дээрэ үгэ хэлээ.

...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 277 (10645) | 1964 оной ноябриин 22, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

БАТА ҮГЭ ЭНЭЛ ДАА

Захаминай аймагай колхозууд гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө ноябриин 20-до үлүүлэн дүүргэбэ. Хамтадаа 44200 центнер һүн худалдагдаха һаа, 128 центнерээр үлүүлэгдээ.

Үнеэдые һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, шэнэ түрүү аргануудые зоримгойгоор нэбтэрүүлжэ, аймагай колхозууд ажалдаа амжалта туйлаһан байна. Түрүүшүүлэй тоодо ХХII партсъездын нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Михеев, парткомой секретарь нүхэр Очиров), «Коммунизм» (түрүүлэгшэнь нүхэр Санжитов, парткомой секретарь нүхэр Бадмаев), «Родина» (түрүүлэгшэнь В. Цыренов, парткомой секретарь А. Цыренов), «Дружба» (түрүүлэгшэнь нүхэр Хубанов, парткомой секретарь нүхэр Бальжанов) колхозууд тодоржо оронхой.

Түсэбһөө гадуур жэлэй эсэс болотор аймагай колхозууд 2400 центнер һү гүрэндэ худалдаха социалис мүрысөөндэ жагсанхай.

С. ПОПОВ.

РЕСПУБЛИКЫН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Сабшалан, бэлшээри—манай баялиг

...най республика нэгэ миллион ... мянган гектар сабшалан, бэл...иин газартай. Энэмнай манай ...й баялиг гээшэ. Энэ ехэ газа...зүбөөр, һайнаар ашаглажа ша..., хэдэн миллион мал тэжээжэ ...ол.

...рда сагһаа хойшо Буряад оро... малшад сабшалангаа һайжа...ха гэжэ оролдодог байһан. Тии... тэдэнэр ногооной баян ургаса ... талаар ехэ дүй дүршэлтэй ...о, тэрэнээ үеын үедэ дамжуул... байһан.

Зүгөөр һүүлэй жэлнүүдтэ энэ хэрэгтэ анхарал бага табигдадаг болоно, сабшалангай ургаса ниилээд доошолһон байна. Хэдэн мянган гектар нуга сабшалан, бэлшээри боролжо харганаагаар хушагдажа, уһа намагта эзэлэгдэшэнхэй.

Хэдэн жэлэй урда тээ республика доторнай гектарай 60—70 центнер үбһэ ургуулдаг олохон луговодууд урган гараа һэн. Теэд эдэнэрэй олонхинь ажаллахаяа болишонхой, колхоз, совхозууд дунда зэргээр сабшалангай гектар бүриһөө миил 6—7 центнер үбһэ хуряана. Олохон ажахынууд сабшалангаа наг шэбхээр үтэгжүүлхэеэ болишонхой. Нуга сабшалангынь эзэгүй байһаар. Нэгэшье ажахыда сабшалангай ногооной үрэһэ суглуулжа, һайн шанартай ногоо тэндэ тариха хүдэлмэри ябуулнагүй.

Тиигэбэшье энэ хэрэгтэ анхарал табиһан колхоз, совхозуудай дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, мүнгэ зөөри ехээр гаргашалангүй, сабшалан бага зэргээр һайжаруулжа, наг шэбхээр үтэгжүүлжэ, тэрэниие оролдосотойгоор уһалбал, гектарай 30—40 центнер үбһэ хуряажа болохо байһые гэршэлнэ.

Жэшээнь, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һүүлэй табан жэлдэ сабшалангайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр 21 центнер, 1964 ондо—27,9 центнер үбһэ абаһан байна. Энэ колхозой луговод Ф. Ф. Рыжаков 120 гектарай га бүриһөө 37 центнер үбһэ абаһан.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Заганский» колхозой М. М. Максимовай хүтэлбэрилдэг луговодуудай звено 470 гектарай тус бүриһөө энэ жэлдэ 27 центнер үбһэ хуряаһан. Тэрэ тоодо эндэхи луговодууд 92 гектар дээрэ бүри ехэ ургаса — гектарай 41 центнер үбһэ ургуулһан байна. Иимэ жэшээнүүд Сэлэнгын, Саянай совхозуудта, мүн республикын бусадшье ажахынуудта олдохо. Тиин эдэ түрүүшүүлэй баян дүй дүршэл Буряад ороной бүхы колхоз, совхозуудта үргэнөөр дэлгэрээгүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Һаяхан республикын Министрнүүдэй Совет сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, зүбөөр ашаглаха талаар тогтоол абажа, тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна. Энэ тогтоол дотор ойрын жэлнүүдтэ сабшалан, бэлшээриин ургаса эрид һайжаруулха тухай хэлэгдэнхэй.

Энэ тогтоолой ёһоор сабшалангай газарые луговодуудай бригада болон звенонуудта гү, али хонишод, малшадай бригадануудта адагынь 5 жэлэй хугасаагаар даалгахые республикын Хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлдхэхэ министерство, Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи уһанай ажахын управлени, үйлэдбэриин управленинүүд, колхоз болон совхозууд уялгалагдаа. Иимэ бригада, звенонуудта сабшалан бэлшээри һайжаруулха, тэндэһээ хэды шэнээн үбһэ абаха даабари уридшалан хүргэхэ ушартай.

Луговодуудай ажалай түлөөһэ, нэмэлтэ түлөөһэнэй, социалис мүрысөөнэй гурим зохёон гаргахыень дурадхагдаа.

Мүн сабшалан һайжаруулха хүдэлмэриие үргэлжэдэнь оньһожоруулха талаар республикын колхоз, совхозуудай дүй дүршэл согсолжо, тэрэниие үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тушаа тогтоол дотор онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай, республикын дээдэ һургуулинуудай мэргэжэлтэдэй эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанай ашаар 1965—1966 онуудта колхоз, совхоз бүхэндэ сабшалан, бэлшээриин газарые паспорттай болгожо, нуга сабшалан һайжаруулха технологическа карта зохёохо гэжэ хэлсэгдээ. Мүн энэ үедэ сабшалан дээрэ элдэб микроэлементнүүдые, шулуун хоонэй, нефтиин бодосуудые хүрьһэндэ оруулха эгээн зохид гурим тодорхойлхо бологдоно.

Ургаса бага үгэдэг сабшалан һайжаруулха, тэрэниие зүбөөр ашаглаха талаар республикын научна эмхи зургаануудай, хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба бэлэдхэхэ министерствын зохёоһон хэмжээ ябуулгануудые Министрнүүдэй Совет һайшаан баталһан байна. Сабшалангай ногооной шанар һайжаруулхада хэрэглэгдэхэ үрэһэ хүрэнгэтэй болохо тушаа хэмжээнүүдые хараалха эрилтэ табигдаһан байна.

Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха талаар колхоз, совхозуудта бодото туһаламжа хүргэхын тула научна эмхи зургаануудай, хүдөө ажахын дээдэ һургуулиин мэргэжэлтэдые тусхай ажахынуудта даалгаха гэжэ шиидхэгдээ.

Сабшаландаа анхарал табиха, ургасыень дээшэлүүлхэ гээшэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэг мүн.

ТОМОНУУД, ТАРГАНУУД

— Тугалнуудтнай тарган гү? ...жэлгэдөө хэр һайнаар бэлдэбэт? ...иимэ асуудалнуудтайгаар Торнин ...хозой хоёрдохи отделениин ту...ан Цырен-Доржо Банзаракцаев...андахадамнай:

— Таргануудшье, томонуудшье ...хой,—гээд үсөөхэн үгөөр ха...аа һэн.

...нэньшье зүб даа. Нүхэр Банза...цаевай харууһалдаг тугалнууд ...адаа нэгэ жэгдэ тарганууд. Тэ...й даажа абаһан гүүртэ Торн ...ондо дүтэхэнэ, Зэдэ станциһаа ...амин ошоһон харгы дээрэ байр...г. Энэ гүүртэдэ жараад тугал бии ... Тэдэниие Цырен-Доржо Банза...цаев октябриин эхеэр тушаажа ...д, өөрынгөө нүхэртэй харууһал...

...нэ гүүртын малшад үбэлжэлгэдэ ...һаар бэлдэнхэй. Тугалнуудайнь дал, хашаа хорёо һайнаар заһабарилагдаһан, дулаалагдаһан. Өөһэдынь һуудаг гэр багаханшье һаа, мүн лэ һайнаар заһагданхай. Үбэлжэлгэдэ хэрэгтэй болохо үбһэ, зелёнконь бүлтэдөө шахуу байрадань зөөгдэжэ, һүрилэгдэһэн.

Цырен-Доржо Банзаракцаев урдань мал ажалда ниилээд удаан хүдэлмэрилһэн, совхозой дүршэлтэй малшадай нэгэниинь болоно. Инмэл хадань залуу мал — тугалнуудые харууһалхыень тэрээндэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд найдаа бшуу. Найдабаринь гүйсэд харюулхаар ажаллажа байна. Тугалнуудынь һара бүри шэгнэгдэжэ байдаг. Һаяхан ээлжээтэ шэгнэлгэ болоно, октябрь һарада толгой бүриинь дунда зэргээр 800 граммаар нэмэһэн гэжэ элирүүлэгдэбэ. Энэмнай үбэлэй сагта һайн лэ амжалта гээшэ аабза.

— Тугалнуудтаа мүнөө ямар тэжээл үгэнэбта?—гэжэ һонирхоходомнай:

— Тэжээлшье һайн даа. Үбһэ, зелёнко нёдондо жэлэйхиһээ үлүү ехээр хуряагдаа. Тугалнуудтаа һайн шанартай үбһэ, зелёнко дуран сооиь эдюулнэбди гэхэдэ алдуу болохогүй байха,—гээд тугалшан Банзаракцаев харюусаа һэн.

Торнин совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд химиин туйлалтануудые адууһа малай фермэ, гүүртэнүүд дээрэ шадаал һаа һайнаар хэрэглэхын түлөө оролдоно. Эндэхид искусственна һү бэлэдхэлгэ һайнаар эмхидхэжэ, тугалнуудтаа уулгадаг болонхой. Тэрэнэй ашаар совхозой һаалишад абаһан һүеэ бултыень шахуу гүрэндөө тушаадаг болоһон байна. Нүхэр Банзаракцаевай харууһалдаг тугалнуудай толгой бүридэ үдэртөө 5—6 литр искусственна һүн уулгагдана. Наратай дулаан үдэрнүүдэй болоходо, тугалнуудаа тарялан дээрэ бэлшээдэг. Малайнь үбэлжэлгын байра дээрэ худаг малтагданхай. Тэндэһээ уһа абажа, тугалнуудаа үдэртөө гурба дахин уһалдаг юм.

Совхозой түрүү малшадай нэгэн болохо Цырен-Доржо Банзаракцаев үбэлэй хүйтэнэй эхилхэтэй сасуу тугалнуудайнгаа харууһалга, эдеэлүүлгэ бүри һайжаруулжа, үбэлэйшье сагта шэгнүүрыень ехээр нэмээхын түлөө оролдоно. Энэ һайн һайхан зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэнь искусственна һүнэй ехэ нүлөөтэй байһые тэдэнэр һайса ойлгоо.

Б. ВАНЧИКОВ.

Зэдын үйлэдбэриин управлени.

КОМСОМОЛ РОЗА

Захаминай үндэр хада уулаар ...у мал, хони ямаад үбэл, зун...й һүрэг һүрэгөөрөө хушууран ...лшэжэ ябадаг. Эдэ малые үс...жэ, ашаг шэмэ ехээр абажа ...йдаг нютагайнгаа суута мал...ад тухай хөөрэхэ хүсэл хододоо ...рэдэг. Мүнөө залуу һаалишан Роза Дагбаевагай ажал хүдэлмэ..., эршэ зориг тухай хэлэе.

Үшөө Мэлынгээ һургуулида ...уража байхадаа, һаял арбан ...рбэ хүрэжэ ябаһан басаган ...олхозойнгоо һаалиин гүүртэдэ ...раад, малаахан, алаг эреэхэн ту...лхануудые харахадаа бүришье ...оршоодог, һалан һандангүй ...льбэдэг, эрхэлүүлдэг байһан. ...ермэдэ һаалишад олон, хүхюун ...йдаг һэн. Тиихэдэ шэнэ тино...ой байра баригдажа, зосоо...урнь электрын гэрэл яаржа, ...дэб механизмууд тодхоогдожо, ...ермын эрхим һаалишад суута ...аража, зариманиинь аймаг соо...оо алдаршажа байһан — юрэдөө ...онирхолтой үе саг байгаа.

Һаалишан болоһо, үнихэнэй ...анажа ябадаг хүсэл зорилгодоо ...үрэжэ, аха заха басагадтаяа ...амта ажаллаха дураниинь хүрэ...г һэн. Хоёр жэлэй саада тээ ...аалишан болохо дуратай байһан ...ухайгаа фермые даагшада, хо...омынь колхозой түрүүлэгшэдэ ...эдүүлбэ. Колхозой правлени ...аалишан болохо гэжэ эрмэлзэ...эн комсомол басагые Мэлын тү...эй фермэдэ эльгээгээ бэлэй.

Фермын һаалишад Розын ажал ...үдэлмэридэ яһала туһалаа. Энэ ...ермын 5 һаалишад коммунист...ир юм, гансахан лэ Роза—ком...омолой гэшүүн. Колхозой прав...ениин, үетэн нүхэдэйнгөө эти...ги найдабариие харюулхын ту...да комсомол басаган аһан ша...аараа оролдон ажаллана. Харюулжашье байна. «40 лет Октября» колхозой һаалишан Роза Дагбаева аймагай түрүү һаалишадай тоодо ябалсадаг болобо. Нёдондо 20 үнеэ даажа абаад, һү һааха жэлэйнгээ түсэб нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1500 гаран литр һү һааба. Долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ Роза Дагбаева бүри ехэ амжалта туйлахаар эрмэлзэнэ. 13 һаамхай үнеэнһээ мүнөө сүүдхэдээ 90—95 литр һү һаана. Энэмнай үнеэнһээ үдэртөө хахад нууд шахуу һү абаһан болоно бшуу.

Роза гурбадахи жэлээ фермэдэ хүдэлмэрилжэ ябабашье, үнеэдые харууһалха, эдеэлүүлхэ талаар үнинэй һаалишадһаа дутуугүй дүршэлтэй, шадамар бэрхэ һаалишан болоо. Үнеэдэйнгээ хэды шэнээн һү гарадагыень, тарган туранхайень, ямар тэжээлдэ үлэмжэ дуратайень хараада абажа, зоотехническэ заабариин ёһоор таарулжа эдеэлүүлдэг юм.

—Эдеэлхэ, уһалха сагыень алдуулаад, хойно урда оруулан һаажа байгаа һаа, үнеэдһээ гараха бүхы һүень абажа шадахагүйш, —гэжэ Роза басаган хөөрэнэ.

Иигэжэ залуу һаалишан Роза Дагбаева нютагай үүлтэрэй үнеэдые даажа абаад, үдэр хоногой үнгэрхэ бүри ажалдаа эрхим амжалта туйлажа, артель, аймаг соогоо суурхан, нэрээ нэрлүүлжэ захалба.

Мүнөө жэлдэ комсомол басаган Роза үдэшын һургуулиин наймадахи класс амжалтатайгаар дүүргэхэ, үнеэн бүриһөө 1700 литр һү һааха уялга абанхай. Ажал эрдэм хоёрые адли тэгшэ шудалжа, зорилгодоо хүрэхэ байһандань батаар найданабди.

Т. САНЖИЕВ.

УЗБЕКИСТАН ДҮШЭН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ҺАЙНДЭРЛЭНЭ

ТАШКЕНТ, ноябриин 20. (ТАСС). Узбегэй Совет Социалис Республикын болон Узбекистанай Коммунис партиин дүшэн жэлэй ойдо зорюулагдаһан Узбекистанай Компартиин Центральна Комитедэй, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй баярай заседани Ташкентдэ искусствануудай һаяхан баригдаһан Ордон соо мүнөөдэр үгылөөгүүр болоо.

Ордоной һайндэрэйхеэр гоёогдоһон зал соо республикын солото хүнүүд, революционно хүдэлөөнэй болон совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэлэй суута хүнүүд, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй депутадууд, республикын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, хилын саанахи ехэхэн бүлэг журналистнууд дүүрэн суглараа.

Зал соо сугларагшад ойн баярай һайндэрлэлгэдэ эндэ ерэһэн КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежневые, делегацинуудые толгойлһон бүхы союзна республиканuудай компартинуудай центральна комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудые болон секретарьнуудые, тэрэшэлэн өөһэдынгөө делегацинуудые эльгээһэн Москвагай, Ленинградай болон Ивановын партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэнэрые халуунаар угтана.

Президиумэй столой саана — КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Я. С. Насриддинова, республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Р. Курбанов, Дунда Азиин организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Узбекистанай Компартиин ЦК-гай Президиумэй гэшүүд болон гэшүүдтэ кандидадууд, республикын солото хүнүүд һууна.

Узбекистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ш. Р. Рашидов сугларагшадай үмэнэһөө хүндэтэ айлшадые, тэдээнээр дамжуулан аха дүү бүхы республиканuудай ажалшадые үнэн зүрхэнһөө амаршална.

Советскэ Союзай болон Узбегэй ССР-эй гүрэнэй гимнүүд зэдэлнэ. КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй Президиум баярай заседаниин хүндэтэ Президиумдэ нэрьемэ альга ташалга доро һунгагдана.

«Узбекистан коммунизм тээшэ замаар ябана» гэһэн элидхэл хэхын тулада нүхэр Ш. Р. Рашидовта үгэ үгтэнэ.

Совет Узбекистанай ажалшад Узбегэй Совет Социалис Республикын болон Узбекистанай Коммунис партиин дүшэн жэлэй алдарта ойе гайхамшагта үедэ тэмдэглэжэ байна гэжэ нүхэр Рашидов хэлэнэ.

Биднэр ерээдүйн һайхан саг тээшэ үргэн, гэрэлтэ замаар ябанабди. Энэ зам Ленинэй үзэл сурталай туяагаар гэрэлтүүлэгдэнхэй. Энэ зам партиин XX, XXI, XXII съездүүд дээрэ хамтын хүсөөр зохёогдонхой, КПСС-эй Программа дотор заагданхай юм. КПСС-эй ЦК-гай октябриин болон ноябриин Пленумүүд съездүүдэй шиидхэбэринүүд болон партиин Программые бэелүүлгын зам дээрэ шухала үе мүн болоһон байна.

Республикын ажалшад партиин агууехэ хараа шугамые хэрэг дээрэ бэелүүлхын түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэнэ гэжэ саашань элидхэлшэ мэдүүлээ. Тэдэнэр ойн баярай жэлые гайхамшагта илалтануудаар тэмдэглэбэ. Экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ талаар республикын туйлаһан амжалтанууд тухай нүхэр Рашидов хэлэнэ. Узбегэй промышленностиин бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд продукци гаргаха арба һарынгаа даалгабариие болзорһоонь урид дүүргээ.

Республикын хүдөө ажалшад социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Мүнөө жэлдэ Узбекистан таряа бэлдэхэ түсэбөө хоёр хахад дахин үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэндэ 38 миллион нууд ороохо таряа тушаагаа. Хлопок таригшад баян ургаса абажа, гурба миллион 520 мянга гаран тонно хлопок гүрэндөө худалдаа. Энэнь түсэбэйнь 102 процент болоно. Узбегэй промышленностиин 100 гаран һалбаринууд өөрынгөө продукци хилын саанахи 58 оронуудта эльгээнэ. Мүнөө үеын үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгээр зэбсэгжүүлэгдэһэн 1000 гаран томо предприятинууд республика соо бии.

Промышленностиин продукци үйлэдбэрилгэ үзэгдөөгүй түргэнөөр ургана. Энэнь 40 жэл соо 63 дахин ехэ болоо. Промышленностиин нийтэ продукциин ургалтын хэмжээнэй талаар Узбекистан Зүүн зүгэй гансахан лэ хүршэ гүрэнүүдээ бэшэ, мүн Европын ехээр хүгжэнги капиталис оронуудые ахижа гараа.

Совет Узбекистан — ургалжадаа үзэг бэшэг мэдэдэг хүн зонтой республика мүн.

Эхэнэрнүүдые сүлөөлхэ, тэдэнэрые нийтэ — политическэ ажабайдалда хабаадуулһан ябадал хадаа социалис революциин айхабтар ехэ туйлалтануудай нэгэн мүн. Узбек эхэнэршье зохёон байгуулха ажалай үргэн ехэ, гэрэл һайхан зам дээрэ гараа. Эхэнэрнүүд республикын арадай ажахы дотор хүдэлмэрилдэг бүхы хүнүүдэй 40 процентынь болоно.

Агууехэ Октябриин туяатай хамта узбегүүдэй гэртэ зол жаргал ерээ. Энэ туяае мүнхэ Ленин, тэрэнэй байгуулһан партн нэеэгээ юм. Тиигэжэ Дунда Азиин арадуудта социалис нацинууд боложо эмхидэн түбхинэхэ шухала бүхы эрхэ байдал бэлдэһэн байна.

Биднэр туһаламжын болон харилсаанай түлөө Советскэ Союзай бүхы арадуудта, аха дүү арадуудта баясхалан хүргэнэбди. Эдэ арадуудай ханн барисаан бодото түрэл болоо гэжэ түгэсхэлдөө нүхэр Рашидов хэлэнэ. Ленинэй партиин зоригжуулһан, ажалда болон байлдаануудта батадхагдаһан манай арадуудай агууехэ ханн барисаае биднэр нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтэ гамнанабди, гамнахашье байхабди.

Республикын хүдэлмэришэд, колхозниигууд, интеллигенци коммунизмын агууехэ Программые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ бүхы хүсэеэ үгэхэ байха гэжэ нүхэр Рашидов Узбекистанай коммунистнууд болон бүхы ажалшадай үмэнэһөө КПСС-эй ленинскэ ЦК-е, түрэл советскэ правительствые найдуулна.

Удаань нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар Л. И. Брежнев алдарта дүшэн жэлэйнь ойтой дашарамдуулан, Узбекистанай Коммунис партиие, республикын бүхы ажалшадые халуун зүрхэнһөө амаршална.

Ямар замаар ябажа гараһанаа, хүгжэлтын социалис зам, ленинскэ национальна политика арадуудта юу үгэһыень, Агууехэ Октябриин социалис революци узбек арадта ямар хубилалта олгоһыень мүнөөдэр Узбекистан ехэ туйлалтанууддаараа, арсашагүй баримтануудаар харуулна гэжэ Л. И. Брежнев хэлэнэ. Заводуудые, колхозууд болон совхозуудые, һургуулинууд болон больницануудые, театрнуудые хараһан, хүхюу баяртай ажалша узбек арадтай уулзаһан хүн бүхэн совет засагай жэлнүүдтэ Узбегэй республикын туйлаһан бүхы юумээр омогорхонгүй байжа шадахагүй гэжэ этигэл найдамтайгаар хэлэжэ болоно.

Гэрэлтэ һайхан ажабайдалда ороно зам дээрээ узбек арад бага бэшэ шалгалтануудые барижа гараһан байха. Тэдэнэй эгээн шанга шалгалтань манай бүхы Эхэ ороной тохёолдоһондо адляар немецко-фашистска булимтаргшадта эсэргүү Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн байгаа юм. Газар дайдынгаа талаар Узбекистан байлдаанай газарһаа холо байбашье, Советскэ Союзай бүхы республиканuудта адляар өөрынгөө хэрэгээр фронтын эгээн түрүү захада байһан юм. Узбек арадай хэдэн мянган алдарта хүбүүд Эхэ ороноо нэрэ хүндэ болон эрхэ сүлөөгэй түлөө тулалдаа.

Мүнөө үеын Узбекистан манай ороной бүд нэхэлгын айхабтар ехэ фабрика, түргэнөөр ургажа байгаа химиин, ехээр хүгжэнги, машина бүтээлгын хизаар мүн. Узбегэй заводууд Дүтын болон Дунда Зүүн зүгэй бүхы оронуудые хамта дээрэнь абаһанда орходоо үлүү ехэ хүдөө ажахын машинануудые бүтээн гаргана гэжэ хэлэхэдэ ойлгосотой болоно.

Узбекистанай хүдөө ажахышье танигдашагүй болотороо хубилаа. Тракторнууд, комбайнууд болон бусад олон машинануудаар зэбсэгжэһэн хүдөөгэй ажалшад ажахыгаа дээдэ зэргын агротехническэ культурын үндэһэ һуури дээрэ эрхилхэ аргатай болоо. Мүнөө жэлдэ Узбегэй хлопок таригшад хлопок бэлдэхэ түрэнэйнгөө түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, өөһэдынгөө амжалтануудаар ороноо дахаад баясуулаа. Голодно талые эдүүрилһэр ябалал манай ороной бусад ара...

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

СОЁЛШОДОЙ СЪЕЗДЫН УРДА

ГҮН УДХА, ҺОНИРХОЛТОЙ ТҮХЭЛ МАЯГ—ГОЛ ЭРИЛТЭ

Түнхэнэй аймагай культурын худэлмэрилэгшэдэй конференциһээ

АЖАХЫНГАА, соёл культурынгаа байгуулалтада ямар амжалта, хэр зэргын хүгжэлтэ түйлаабибди гэжэ тодоруулан харуулхын тэдысэ урданайнь байдалые мүнөөнэйхитэй сасуулан жэшэдэг ёһо бии. Хорёод оноор, шэнэ байдал Түнхэндэ зохёон байгуулжа эхилхэдэ зоной аша туһада худэлхэ нэгэшье соёл гэгээрэлэй эмхи зургаан байгаагүй. Харин мүнөө аймагай хүн зоной улам дээшэлжэ байгаа культурна эрилтые хангахын тула 2 соёлой Байшан, 10 худөөгэй, 1 нуудал, 14 колхозой болон профсоюзна клубууд, аймагай 2, худөөгэй—9, профсоюзай болон һургуулиин 20 библиотекэнүүд, 30 киноустановконууд, хэдэн олон улаан булан, культбазанууд худэлнэ. Урдань тон ахир байдалда худэлжэ байһан гурбан эхин һургуулиин орондо мүнөө Түнхэндэ табан дунда, юһэн найман жэлэй, нэгэ интернат, долоон эхин шатын һургуулинууд найма мянгаад һурагшадые хүмүүжүүлнэ.

Аймагай партийна организаци совхоз, колхозууд арадай гэгээрэлэй соёл болбосоролой эмхи зургаануудые олошоруулха, гэр байрануудыень шэнээр бариха талаар илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ юумэ хэжэ байнхай. Ганса энэ оной туршада «Сибиряк» колхоз, Ахалиг, Загта, Еловко тосхонуудта шэнэ клубуудые барижа, тэндэхи отделениинүүдэйнгээ ажалшадта сүлөөтэй сагаа культурнаар амарха тааремжатай һайн байдал олгоо. Мүн «Восточные Саяны» колхоздо хоёр шэнэ клуб баригдажа дүүрээ, артелиинь түб тосхон Хуурай-Хобогто туф шулуугаар соёлой Байшан бодхоогдожо байна. Колхознигууд болон худэлмэришэдэй халуун туһаламжаар Хэрэндэ үшөө нэгэ шэнэ һургуули—Горхоной найман жэлэй һургуули, Саянай совхозой холын бригада Хойто голдо, «Сибиряк» колхозой Ахалигай отделенидэ мүн лэ найман жэлэй һургуулинууд энэ жэлдэ шэнээр баригдажа нээгдээ.

Арад зоной дунда соёл болбосоролой худэлмэри удха түгэлдэрөөр, һонирхолтойгоор ябуулхын тула ажал хэрэгтээ оролдосотойгоор хандадаг, ажалшадай дунда хүндэтэйгөөр һанагдадаг культурын худэлмэрилэгшэд Түнхэнэй аймагта олоор мүүжэн ургаа. Худөөгэй библиотекэнүүдые даагшад нүхэд Крылова, Манутова, Горюнова, Пашнина, киномеханигууд нүхэд Усольцева, Красиков, Арданов, Зарбаев, Тоорын худөөгэй лекторнуудэй бүлэгые ударидагша нүхэр Бурлова, уран һайханай кружогой хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Бараева, Моондын худөөгэй клубай соведэй гэшүүн нүхэр Худякова болон олон эдэбхитэд аймагай соёлшодой ёһотойл замай залууршад болонхой. Эдэнэрэй нэгэнэй габьяа дурдахын тэдысэ нүхэр Римма Худякова тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Энэ нүхэр Моондын экспедицидэ худэлдэг юм. Ажалһаа сүлөөтэй сагтаа тэндэхи клубайнгаа драматическа кружок ударидадаг, найман жэлэй һургуулиин, детсадай хүүгэдые уран зурагта һургадаг. Эдэ бүхы ниитын худэлмэриие нүхэр Худякова һайн дураараа бэелүүлдэг, тиигэжэ нютагайнгаа зоной дунда тон хүндэтэй хүниинь болонхой.

Уран һайханай коллективүүдэй, худөөгэй соёлой эмхи зургаануудай бүхэроссин харалгада Түнхэнэй соёлшод, нютаг нютагай эдэбхитэд өөһэдынгөө хубита оруулхын тула горитой худэлмэри ябуулаа. Тон түрүүн бригада, отделенинүүд дээрэ, һүүлдэнь совхоз, колхозуудта уран һайханай самодеятельностиин кружогууд хэн хэнэйнгээ шадабари харалсажа, ирагуу гоё дуу, хатар зугаа һорилсожо, энэ талаар клубай худэлмэриие нилээд һэргээн һайжаруулаа, ажалша зоной аятайгаар амарха хэрэгтэ тон туһатай юумэ хээ. Һаяхан Хэрэндэ үнгэрһэн уран һайханай аймагай харалгаар эдэбхитэдэй энэ худэлөөндэ дүн гаргагдажа, шэлэгдэмэл һайн номернууд уран һайханай республиканска харалгада шэлэгдэн абтаа. Самодеятельностьдэ олон хүнүүдые хабаадуулха зуураа, һонирхолтой, удха һайтай программаараа Тоорын худөөгэй клубай, Хэрэнэй дунда һургуулиин, «Скотимпортын» ниитын клубай, Далахайн, Хужарай худөөгэй нэгэдэмэл клубай коллективүүд илгарма һайн гэжэ тодоруулагдаа.

Худөөгэй библиотекэнүүд, клубууд өөһэдынгөө гол худэлмэриһөө гадна, эмхидхэлэй ехэхэн худэлмэри архилдаг, һони һонин шэнэ маягуудые хэрэглэдэг болоо. Жэшээлхэдэ, залуушуулай арбан зургаа наһа гүйсэжэ, паспорт абалгын тэмдэглэлые олоной суглаан дээрэ баяр ёһолой оршон байдалда үнгэргэхэ албанда мордоһон хүбүүдые коллективээрэ үдэшэхэ гэхэ мэтэ шэнэ ёһо гуримууд Толтойн сомоной Соведэй ажахы болон эмхи зургаануудта, Хэрэн тосхондо һайхан заншал боложо байнхай.

Нютагай «Знани» бүлгэмэй гэшүүдтэй нягта холбоотойгоор бүхы ойлгуулламжын, соёл гэгээрэлэйнгэ худэлмэри олон түмэнэй дунда, өөһэдынгөө Соведүүдтэ түшэглэн ябуулдаг клубууд, библиотекэнүүд Түнхэнэй аймагта улам олон болоно. Жэшээлхэдэ, Тоорын худөөгэй библиотекэ, клуб, тэндэхи дунда һургуулиин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн лекторнуудэй бүлгэм нэгэдхэмэл түсэб һара, квартал бүхэндэ зохёон табидаг, ниитэ-болбосоролой ехэхэн худэлмэри ябуулдаг. Нютагай интеллигенциин, соёлой худэлмэрилэгшэдэй хүсөөр долоон хоногой хоёр удэрнүүдтэ—пятница, субботодо тэрэ багай бүхы һуурин газарнуудта тематическа вечернүүд, лекци, хөөрэлдөөнүүд, наада концертнүүд табигдадаг гуримтай. Тиигэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ, «Маяк» колхозуудай гэшүүд сүлөөтэй сагаа зохидоор, ажал хэрэгтээ аша туһатайгаар үнгэргэдэг болоһондоо ехэ урматай. Худэлмэриньшье урагшатай һайн ябажа байнхай. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхидой Түнхэнэйнгөө управлени соогоо түрүүлэн ороһо, миха, ноһо гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэндэ соёлой худэлмэрилэгшэдэй хубитань бии гэхэдэ алдуугүй.

Соёлой худэлмэриин иимэ һайн жэшээнүүдые согсолон тэмдэглэхэ зуураа, аймагай соёлшодой гурбадугаар конференци үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунданууд дээрээ ехэ анхаралаа хандуулһан байна.

Худөө нютагуудта соёл болбосоролой худэлмэри хаа хаанагүй һайнаар ябуулхын тула иимэ хоёр нүхэсэл гол түлэб ехэ үүргэтэй гэжэ тодоруулагдаа. Нэгэдэхеэр, клуб, библиотекэ, улаан булангуудта тааремжатай һайн гэр байра, доторхи шухала хэрэгсэл байгуулха зэргэтэй. Гэбэшье энэ талаар олон дутагдалнууд үзэгдэнэ. Зарим клубуудай барилга байдалаараа түбхинөөгүй байһан дээрэһээнь, тэндэ ямаршье юумэ эмхидхэхын аргагүй байдаг. Жэшээлхэдэ, Хойто-Гол, Шанаа һуурилнуудай ажалшад хэдэн һараар кино харанагүй. Эндэ тэндэ баригдажа эхилһэн соёлой эмхи зургаанай гэр байранууд тон удаанаар бодхоогдоно. Тодорхойлон баримта дурдабал, Харбяад тосхондо дүрбэдэхи жэлээ эхин һургуули бүтэжэ ядажа байнхай. Имагтал гэр байрын олдоогүйһөө Жэмһэгтэ энэ жэлдэ шэнээр гогтоогдохо байһан хүүгэдэй саад мүнөө хүрэтэр нээгдээдүй.

Соёлой худэлмэри һайнаар ябуулха хоёрдохи шухала нүхэсэлынь—кадрнууд болоно. Түнхэнэй аймагай соёлой худэлмэрилэгшэдэй олонхидойнь залуу, ажалай дүй дүршэл багатайе мэдэжэ байгаад, тэдэниие хүмүүжүүлхэ, мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ, нэгэ газарта удаанаар худэлгэхэ тушаа культурын таһаг хүсэл оролдолгоёо гарганагүй гэжэ тон зүб шүүмжэлэгдээ. Нёдондо Хэрэнэй хүгжэмэй һургуулида баянистнуудай курса эмхидхэһэн аад, тэрэнээ эсэстэнь хүргэнгүй орхижорхёо. Тиимэ ушарһаа мүнөө худөөгэй клубууд хүгжэмшэдөөр дуталдаһан зандаа.

Соёлой штатна худэлмэрилэгшэдэй хажуугаар, олониитын эдэбхитэдые клуб, библиотекэнүүдэй худэлмэридэ олоор хабаадуулха зэргэтэйбди гэжэ эндэ болоһон конференциин делегадууд онсолон тэмдэглээ. Моондын худөөгэй клубай совет гэшүүн нүхэр Худякова конференцидэ сугларагшадта иимэ тон һайшаама уряалтайгаар хандаа. Тосхон, һуурин бүхэндэ ажаллажа байгаа интеллигент бүхэн ажалша зоной дунда өөрынгөө мэргэжэлэй, бали шадабариин зэргээр ойлгууламжын, гэгээрэл болбосоролой худэлмэри ябуулаял, жэшээлхэдэ, һарадаа нэгэ дахин заатагүй лекци бэлдэжэ, мүнөөнэй шухала темэнүүдые арадай үмэнэ хөөрэлдөө хэебди гэһэн уялга абая гээд нүхэр Худякова дурадхаа. Тэрэниинь конференци халуунаар дэмжэн һайшаагаа.

Конференциин түгэсхэлдэ соёл добтолгын гурбан жэлдэ Түнхэнэй аймагта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдээд баталагдаа. Тэрэнһээ гадна, партиин Программа болон КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоол соо соёл гэгээрэлэй худэлмэри һайжаруулха, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар табигдаһан тодорхой зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэе гэһэн уряалтайгаар аймагай культурын конференци Түнхэнэйнгээ бүхы соёлой худэлмэрилэгшэдтэ, интеллигенцидэ хандалга гаргаа. Республикын соёлой съездэ делегадууд һунгагдаа.

Ц. ДУГАРОВ.

Галина Масюкова арбан табан жэлэй саада тээ шэлэй оньһожоруулмал заводто ажаллажа эхилээ һэн. Заводой үйлэдбэриин шухала, орёо мэргэжэл амжалтатайгаар шудаланхай. Шэл һунаан татадаг машинын нэгэ оньһон түхеэрэлгэ бэлдэдэг энэ нүхэр ажалдаа ехэ анхаралтайгаар хандадаг. Галда дүрбэдэггүй материалаар хэгдэдэг энэ 500 килограмм шэгнүүртэй түхеэрэлгэ лодочко гэжэ нэрлэгдэдэг. Тэрэниие тон наринаар, хэрэгтэй түхэлөөрнь заашье хазагайруулангүй бэлдэхэ шухала. Галина Масюкова энэ талаар эрхим мэргэжэлтэ гэжэ суурхана. Тэрэнэй ажалай дүй дүршэлдэ һураха гэжэ шэл үйлэдбэрилдэг ондоо область, хизаарнуудай худэлмэришэд энда ерэдэг юм. Коммунис ажалай ударник Г. Масюкова заводой хоёрдохи ээлжээнэй машинада хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэ бэлдэжэ байна. Зураг дээрэ: Галина Масюкова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Трактор, машинануудаа зүбөөр хадагалха, һайнаар заһабарилха

МАСТЕРСКОЙ СОО...

Хориин РТС-эй МТМ-эй соо ороо һаатнай, арбаад трактор нэгэ зэргэдэ зурышанхай, заримаынинь задалагдажа, нүгөөдүүлынь хабсарагдажа байха. Эндэмнай Анаагай, Ааланай совхозой тракторнууд заһабарилагдажа байна гээшэ. Мүнөө эндэ гурбан «ДТ-54» трактор һайн шанартайгаар заһагдажа, убэлэй хадагалганда табигданхай.

Нёдондо РТС-эй мастерской соо заһагдаһан тракторнууд поли дээрэ гараад лэ эбдэржэл байһан. Мүнөө жэл мастерскойн худэлмэришэд урда жэлэйнгээ алдуу дабтахагүй гэжэ оролдоно. Заһабарилга хэхээр мэргэжэл шадабаритай хүнүүд табигдаа. Заһабарилгын шанар наринаар шалгагдана. Мастерскойдо ажалладаг слесарьнууд Виталий Корнаков, Сэсэн Цыбенов гэгшэд үдэрэйнгөө даабари 125—150 процент дүүргэжэ, һайн шанартайгаар ажаллана. Токарь нүхэр Елизов хэһэн захилые тон шанартайгаар, саг соонь дүүргэжэ, бүгэдын һайшаалда хүртэнэ. Электро-гагнуурша, пусковой двигатель заһабарилдаг слесарьнууд Анатолий Костромин, Гарма Аюшеев гэгшэд һайн шанартай ажалаараа шалгарна.

Б. ДОРЖИЕВ,
Хориин МТМ-гэй слесарь.

Сошордомо долёо

Зоболгүй хүтэлбэрилэгшэд, зүндөө хаягдаһан техникэ

Һаяхан Аргадын совхозоор ябажа, тэндэ худөө ажахынгаа техникэ хэр һайнаар хадагалжа, заһабарилжа байнаб гэжэ шалгажа үзэхэдэмнай, тон бирагүй байдал үзэгдэбэ. Эндэ хуряалгын дүүрэһэнһээ хойшо хоёр һара шахуу болобошье ороошоной, силосэй комбайнуудынь сэбэрлэгдээгүй, нэгэниинь үбэлдөө байхаар тааруулагдажа табигдаагүй. Ремень болон бусад шухаг хэрэгсэлнүүдынь абтаагүй, муудажа байна. Мөөрнүүдынь сагаанаар будагдаагүй, дундылэгдэжэ үргэгдөөшьегүй.

Совхозой түб тосхондо, поёдой, инженернүүдэй хамар доро гэхээр, «УК-2,6» комбайн мастерскойн газаа хахадтаа хүрэтэр шорой шохойдо дарагдашанхай, детальнуудынь энэ тэрэ хүн һуулижа абашанхай хэбтэнэ.

Нэгэдэхи тракторна бригадын (бригадир нүхэр Раднаев) Зарубина гэжэ полевой станда ерэхэдэ бүришье шэдэ дальдархаар байба. Эндэ «СГН-6» сеялкэ, үшөө нэгэ культиватор баһал сэбэрлэгдээгүй, оройдоо хүрэтэр шорой шохойгоор, һолоомоор булаатай харагдаба. Бригадын нэгэшье машина үбэлдөө байхаар сэбэрлэгдэжэ табигдаадүй. Элдэб машинанууд, тракторта шагтагалдаг түхеэрэлгэ миил обоо хүбөө хаяатай. Луцильниигуудайнь дискнууд баһал сэбэрлэгдээгүй, тоһодогдоогүй хэбтэжэ, жэбэ жонходо эдигдэнэ. Мүн борнойнуудшье эмхи гуримгүйгөөр орхигдошонхой.

Гүрэнэй зөөридэ иимэ эзэн бусаар, харюусалгагүйгөөр, һаланаар хандажа байһанайнгаа түлөө нэн түрүүн совхозой главна инженер нүхэр Сангаев сэхэ зэмэтэй. Тэрэнэйл механизаторнуудта эрилтэ табяагүй дээрэһээ эдэ бүгэдэ дутагдалнууд ушарна ха юм.

Гэхэтэй хамта, энэ совхоздо трактор, машинануудаа заһабарилха мастерской, тааруулагдаһан байрашье түхеэрэгдээгүй байһаар. Тиигэбэшье совхозой хүтэлбэрилэгшэд РТС-эй мастерскойдо тракторнуудаа асаржа заһуулха байгаа, тэрэнээшье ёһоор эмхидхэнэгүй. Графигай ёһоор 6 трактор мастерскойдо асарха байһан аад, миил 3 трактор асаранхай. Эдэнэрэй графигай ёһоор тракторнуудай асараагүй байһан ушарһаа РТС-эй Могойтын мастерской дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй.

Г. КУЧУМОВ,
«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Баргажанай отделениие эрхилэгшэ.

УЗБЕКИСТАН ДҮШЭН ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ҺАЙНДЭРЛЭБЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

дүүдтай нягта хани харилсаатайгаар узбек арадай гаргаһан гайхамшагта баатаршалга мүн. Голодно талые гайхамшагта ёһоор хубилгаһан ябадал хадаа сүлөөтэ арад социализмын эрхэ байдалда юу хэжэ шадаха байһыень үшөө дахин харуулна.

Эртэ урданай узбек соёл культура социализмын илахатай хамта шэнээр урган түрэжэ, шэнэ ёһоор сэсэглэн һалбараа. Иигэжэ бүхы арадай шадабари болонхой. Совет Узбекистан гээшэ үргэлжэдөө үзэг, бэшэг мэдэхэ арад зонтой, ехээр хүгжэнги наука, соёл культура, искусствын республика мүн.

Мүнөө үеын социалис Узбекистанай бүхы баялиг хадаа республикын худэлмэришэдэй, таряашад болон интеллигенциин ажалай аша үрэ мүн. Узбекистанай амжалтанууд дотор манай ороной бүхы арадуудай ажалай бага бэшэ хуби бии. Бусад союзна республикануудтай ашагта хани харилсаан тухай, аха дүү республикануудай арадуудай зүгһөө Узбекистанда туһалһан тухай иимэ халуун дулаанаар нүхэр Рашидовай элидхэл соо миин хэлэгдэнэ бэшэ.

Совет Узбекистаниие байгуулха, бэхижүүлхэ, һалбаруулан хүгжөөхэ хэрэгтэ республикын партийна организаци гайхамшагта ехэ үүргэтэй гэжэ саашань Л. И. Брежнев хэлээ. Мүнөө Узбекистанай Компарти өөрынгөө зэргэдэ 300 мянга гаран хүнтэй. Узбекистанай Коммунис парти өөрынгөө худэлмэриин дүнгүүдые омогорхолтойгоор гарнана. Эдэ дүнгүүдынь агууехэ, хэлсээнгүй байна. Эдэнь бүхы совет хүнүүдые баясуулна. Зүгөөр Ленинэй захяа заабарида үнэн сэхэ байдаг Узбекистанай коммунистнууд өөрынгөө ойн баярай үдэртэ гансахан амжалтанууд тухайгаа бэшэ, мүн ээлжээтэ зорилгонууд тухайгаа хэлэнэ.

Мүнөө түрүүшүүлэй дүй дүршэлые, түрүү эрдэм ухаанай болон техникын түйлалтануудые шудалха, тэдэниие үдэр бүриин бодото хэрэгтэ нэбтэрүүлхэ гээшэ илангаяа шухала гэжэ Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Оронойнгоо худөө ажахын гээгдэлые усадхаха, тэрэнэй бата бэхи ургалта хангаха гээшэ ниитэ гүрэнэй түрүүшын ээлжээнэй зорилго мүн. Алмалтын, үйлэдбэриин ашагые дээшэлүүлгын асуудал хадаа совет промышленностиин худэлмэрилэгшэдэй урдашье табигдана. Энээнтэй дашарамдуулан продукциин шанар һайжаруулха гээшэ түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай. Коммунис байгуулалта дотор совет арадай түйлаһан ехэ амжалтанууд хадаа бии байһан дутуу дундануудые бидэнэртэ харуулангүй байха ёһогүй. Тэдэ дутуу дундануудые зайсуулха гээшэ бидэнэр коммунизм тээшэ манай ороной бүри ехэ түргэнөөр дабшалгын нүхэсэл мүн гэжэ тоолонобди.

Узбегэй ССР-ые болон Дунда Азидахи бусад совет республикануудые байгуулһан ябадал уласхоорондын ехэ удха шанартай болоо. Узбекистан дэлхэйн олон оронуудтай экономическа болон үргэн ехэ холбоотой. Урда зүгэй хүршэ Афганистантай Узбегэй ССР ёһото хани харилсаанай холбоо байгууланхай.

Ленинскэ гол ёһонууд уласхоорондын политика дотор бидэнэртэ Советскэ Союзай бүхы ябуулганүүдай үндэһэ һуури болодог байгаа, болохошье гэжэ Л. И. Брежнев үргэлжэлүүлнэ. Коммунис байгуулалтада амгалан ёһоной эрхэ байдал хангахаһаа үлүү шухала зорилго гэжэ совет гадаадын политикада байхагүй. Пролетарска интернационализмын найдамтай үндэһэ һуури дээрэ социалис хани харилсаанай оронуудай хани барисаае болон нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөөдэ бидэнэр хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохобди. Советскэ Союз хадаа империализмда болон колониализмын бүхы түхэл маягуудта эсэргүү тэмсэл хэжэ байгаа Азиин, Африкын болон Латиин Америкын арадуудай үнэн хани нүхэр мүн. Капиталис гүрэнүүдэй харилсаанууд дотор бидэнэр амгалан зэргэ ажабайлгын гол ёһын түлөө эрид шууд оролдонобди. Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгын, түрэлхидэй хоорондохи харилсаануудые һайжаруулгын аша хэрэгэй түлөө оролдогшод Советскэ Союзай зүгһөө һайн ёһоной, найдамтай хаминие олохо байха. Уласхоорондын байдалые һайжаруулгын хэрэгые урагшань дабшуулха гэһэн манай эрмэлзэлгые һайшааһан бүхы хүнүүдтэ бидэнэр арадуудай һанаае зобоожо байһан үндэһэн асуудалнуудые шиидхэхэ арга бэдэрхэдээ бидэнэртэй хүсэл оролдолгоёо нэгэдүүлхэ гэжэ дурадханабди.

Узбегэй республикын арадууд Узбекистанай Коммунис парти түрүүтэйгээр социалис байгуулалтын дүшэн жэлэй дүй дүршэлдэ түшэглэн, коммунис байгуулалтын агууехэ хэрэгтэ хубитаяа саашадаа оруулха байха гэжэ этигэн найдажа байнаа Л. И. Брежнев мэдүүлбэ.

Һүүлэй съездүүд дээрэ баталагдаһан, КПСС-эй Программа дотор батадхагдаһан партиин генеральна шугамые бэелүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр худэлмэрилхэ гээшэ Советскэ Союзай Коммунис партиин, тэрэнэй Центральна Комитет болон СССР-эй Правительство өөрынгөө гол зорилго гэжэ тоолоно. Манай партиин политика доторхи гол зүйл юуб гэхэдэ, арадай жаргал туйлай эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолго болоно. Хаанашье ажаллаһан, ямаршье тушаал эзэлдэг бүхы коммунистнуудай дээдэ зэргын үүргэ болон нангин уялга иимэ байна. Өөрынгөө ороной экономическа, политическа болон обороной хүсэ шадалые бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхэ гээшэ манай национальна, тиихэтэйгээ хамта интернациональна уялга мүн.

Партиин болон арадай эбдэршэгүй нэгэдэл, коммунизмын агууехэ үгэ зорилгоор зоригжуулагдаһан совет хүнүүдэй зохёон байгуулха ажал, манай ороной бүхы арадуудай аха дүүгэй хани барисаан хадаа манай иладтануудай үнэн нүхэсэл, Ленинэй агууехэ партиин хүтэлбэри доро манай орон дотор коммунизм байгуулгын агууехэ зорилгонуудые совет арадай амжалтатайгаар шиидхэжэ байһанай үнэн нүхэсэл мүн болоно гэжэ Л. И. Брежнев түгэсхэлдөө хэлээ.

Удаань Л. И. Брежнев бүхы узбек арадта КПСС-эй Центральна Комитетэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй альгээһэн амаршалгые уншажа үгэбэ.

Ойн баярта ерэһэн союзна республиканууд, городуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ойн баяраа тэмдэглэжэ байһан республикадаа амаршалгын халуун үгэнүүдээр хандаба.

Заседанида хабаадагшад Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитетэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумда болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ альгээгдэһэн амаршалгын бэшэг ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаба.

(ТАСС).

Монголой Арадай Республикын 40 жэлэй ойдо

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Хэнтэйдэхи уулзалганууд

БИДЭ Хэнтэй орожо ябанабди. Дүн сагаан гэрнүүдтэй, үргэн тэгшэ үйлсэ, гудамжануудтай, уужам талмайнуудтай Улаан-Баатар хото арадамнай үлэжэ, горнягуудай район Налайха тээшэ зурыһан бетон шоссейн утаһаншье ходорбо. Урдамнай заха хизааргүй тала долгитон һунана. Машинануудай тооһон тэрээн дээгүүр һуунагтан хөөрэнэ.

Орой намарай тала амидаралгүй мэтэ шарлан харагдана. Тээд һайнаар шэртэн харабалнин ондоохон даа: аймхай шандаган харгыһаа халба һүрэн харагдахаяа болино, тэрэнэй хойноһоо бүргэд шулуун шэнгеэр зура сохин буунa. Бүри холо даа, нюдэнэй үзүүртэ талын антилопууд — зээрэнүүдэй һүрэлдэн гүйлдэхэнь эрбэгэншэд орхино. Тэмээн хамбы урдаһаамнай аалиханаар ерэнэ, һүүл ехэтэй хонид машинаһаа үргэн, ондого-сондого холодоно.

Гүбээгэй саанаһаа гэнтэ нэгэ тосхон харагдаадхиба. Шэб шэнэхэн ягаан гэрнүүд. Һургуули, клуб, машинануудай парк гэһэнүүдынь гансата адаглаад орхинобди. Энэмнай худөө ажахын нэгэдэлэй түб гээшэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ Монголой талануудта хэдэн зуугаадаараа баригдаһан шэнэ тосхонуудай нэгэн.

Захын һаеы гэртэ оронобди. Гэрэй хана, шала, хушалтань монголой угалзануудаар шэмэглэгдэнхэй, ехэнхинь хүхэ сагаан хоёр үнгэтэй. Хуушанай монгол заншалаар үнгэ зүһэ гээшэдэ ехэхэн удха шанар үгэдэг байһан ха юм. Улаан үнгэ жаргал асардаг, сагаан үнгэ — сэбэр арюунай тэмдэг, ногоониинь — энхэ тайбанай шэнжэ. Гэрэй эзэн Дулмын Шаравтай танилсанабди. Энэмнай дүй дүршэлөөр баян, эндэхи залуушуулай заабаришань, нилээд олые үзэһэн хүн ааб даа. Хайшан гэжэ малаа адуулнат гэжэ асуухадамнай, Сүхэ-Баатар гэһэн омог нэрэтэй бишыхан ашаяа дуудажа, нэгэ модо асаруулна. Шарав тэрээгээрнь шала дээрэ зуража, фермын бэлшээриин газарые бидэндэ харуулна. Зурагынь һониин даа. Зарим нуга тохойдо малынь зундаа бэлшэдэг, хаданuудта — үбэлдөө, угышье һаа бүри ондоо. Адуулгын нюусые Шарав һайн мэдэнэ. Нэгэ бэлшээридээ малаа адуулха үедэнь, нүгөө бэлшээриинь ногоон һайса ургаад орхино ха юм. Һалхигүй, нэмэри газарнуудта тугалнуудые адуулнад. Наһатайшуул залуушуулые һургана, тиибэшье өөһэдөө тэдэндээ олые заалгана. Эрдэм бэлигтэ яажа һураһан тухайгаа Шарав омогорхон хөөрэнэ.

* * *

Бэрхэ гэжэ уурхайн мүнөө байһан газарта арбан табан жэлэй саана юуншье байгаагүй юм. Гансал тарбаганай ашхэрээн, бүргэдэй тоншоролдохо замхагшагүй бэлэй. Хаа яахан хони туүһан хүнүүд эндэ харагдагша һэн. Санжа гэжэ нэрэтэй нэгэ үбгэн тухай һонин юумэ эндэхид хөөрэдэг. Энэ үбгэн урданай үльгэр домог һайн мэдэхэ, газар малтаха, онгилхо дуратай байгаа хаш.

Нэгэтэ Санжа дүүрэн мэшээгтэй хүхэ ногоон шулуунуудые үргэлөөд, хонинойнгоо байрада ерэбэ. Энэтнай юун гээшэб гэжэ зарим һонюуша хүнүүдэй һураад һалахагүйдэ, харгы дээрэ хэбтэһэн шулуу суглуулаад асарааб гээ һэн. Үглөөдэрынь Санжи мориёо эмээллээд, мэшээгтэй шулуугаа ганзагалаад, Ямад тосхондохи совет геологуудта ошоо гэхэ. Бусажа ерэхэдээ айхабтар хүхюутэй баяртай һэн. Удангүй Бэрхэ нютагта геологууд ерэжэ хадын хормойгоор майханууд жэрылдээ. Флюорит гэжэ ашагта малтамалай ехэхэн нюуса эндэ олдоо юм. Тиигээд Бэрхэдэ уурхайн барилга эхилжэ, тосхон бодоо. Флюорит ашанхай машинанууд түмэр харгы тээшэ субадаг болоо.

Һаяхан уурхай 15 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. Тиигээд Монголдомнай ашагта малтамал абадаг промышленность бүри һаянай хүгжэлтынгөө эхи абаһан ааб даа. Налайха нютагтахи уурхай һаяхан 40 жэлэйнгээ ойе баһал тэмдэглээ. Эндэ 1956 он болотор бүхы худэлмэринь гараар шахуу хэгдэдэг байһан. Имагтал Советскэ Союзай туһаламжаар предприятида мүнөөнэй техникэ олоор асарагдажа, энэ уурхай жэлдээ 800 мянган тонно хүрэтэр шулуу нүүрһэ абадаг болоо. Монголой горнягууд бултадаа эндэ Налайхын уурхайда өөһэдынгөө мэргэжэлэй ажал эхилээ. Хэдэн зуун техник, инженер эндэ баян дүй дүршэлтэй боложо, оронойнгоо бусад уурхайнуудта ажаллахаяа ошоһон юм.

* * *

Мэргэжэлтэдые бэлдэжэ байһан тухайгаа Улаан-Баатарай промышленна комбинадай парткомойхид бидэндэ хөөрэбэ. Парткомой секретарь Д. Бямбын үгөөр бодоходо, мэргэжэһэн худэлмэришэдые һургаха талаар һүүлэй үедэ промкомбинадта ехэхэн амжалтанууд түйлагдаа.

Улаан-Баатарай промкомбинат —республикын предприятинуудай эгээл «наһатайнь» байха. Тиигэбэшье һаа, 1964 ондо энэ «наһатайда» оройдоол 30 жэл болоо. Эндэ Монголой худэлмэришэн анги бээжэн ургаа. Бүри һаяхан даа, комбинадта ажаллажа байһан хүнүүдэй тоое согсолхо болоо һаа, даншье үсөөхэн һэн, харин мүнөө 5000 тухай худэлмэришэд болон алба хаагшад ажаллана. Гутал, ноһон бүд, арһан пальто—гансал эдээгээр комбинат ажалаа дүүргэнэ бэшэ. Гушаад онуудта Советскэ Союзай туһаламжаар эндэ ехэхэн хубилалта болоо.

Хаа хаанагүй хуушан предприятинууд хүгжэн һэргэжэ, урматай гоёор ажал хэрэгээ ябуулжа байна ха юм. Богдо Уула гэжэ хадын хормойдо уйтан шэнги болошоо. Тула мүрэнэй сэнхир утаһые зүбшэн, ордонууд ерьылдэн харагдана. Улаан-Баатарай промышленна предприятинууд тээшэ хэдэн мянган худэлмэришэд үглөө бүхэндэ субана.

— Комбинадтамнай дүй дүршэлөөр баян мэргэжэлтэдэй байһанда бидэ баяртайбди,—гэжэ Бямба хөөрэнэ. — Энээндэ Советскэ Союз болон Чехословакиин мэргэжэлтэдэй габьяа ехэ.

* * *

40 жэлэй саана Монголой Арадай-революционно партиин III сесси дээрэ республикын хүгжэлтын генеральна хараа шугам баталагдан абтаа һэн. Мүнөө энэ хараа шугам амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Гурбадахи съездын һүүлээр 2 һара болоһоной удаа 1924 оной ноябриин 26-да Арадай агууехэ хурал дээрэ Монгол оронийе республика болобо гэжэ соносхогдоо бэлэй. Эдэ жэлнүүдэй туршада монгол арад ямар ехэ илалтануудые түйлаа гээшэб! Завод, фабрика, комбинадууд олоор бодхоогдоо. Ленинскэ кооперативна түсэб худөө ажахыда бэелүүлэгдэжэ, газар элдүүрилгын шэнэ һалбаринууд бии болоо. Үеын үеһөө эдлэгдэн элдүүрилэгдэнгүй хэбтэһэн энэ уужам тала дайда мүнөө тараан далайгаар халюурдаг болоо. Хилын саанаһаа таряа худалдан абадаг гүрэн мүнөө өөрөөшье таряа худалдаха аргатай болоо ха юм. Мал ажалшье түргэнөөр хүгжэнэ.

40 жэлэй туршада МНР айхабтар ехэ алхам хэжэ, феодализмһаа социализмда оробо. Эрдэм бэшэггүй малшад мүнөө эрдэм билигэй хабсагайе эрэлхэгээр дабана.

Монгол арад өөрынгөө Арадай-революционно партиин ударидалга доро Советскэ Союзай хани халуун туһаламжаар социалис гүрэнүүдэй түрүүшын зэргэдэ ябажа, социализм амжалтатайгаар байгуулжа байна.

А. КРИВЕЛЬ.
Улаан-Баатар—Хэнтэй.

МОНГОЛОЙ БАЯН ТАЛАДА.

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной ноябриин 22.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ТҮРҮҮЛЭГШЫН СОНХО ЯЛАРНА...

...тосхоной айлнуудай унташаһан ...но энээхэн нэгэ гэрэй сонхо... үшөөл яларһаар. Гэрэй эзэн— ...ын сельсоведэй түрүүлэгшэ Ва...тина Ефимовна Васильева стол ...дээ олон номуудые дэлгээжэрхи..., уншана, саарһан дээрэ тэмдэг.... Үглөөдэр орой, хараалагдаһан ...ёбэй ёһоор, эхэнэрнүүдэй ээл...тэ вечер үнгэргэгдэхэ тула тэ...дэ бэлдэжэ байна. Эхэнэрнүү... вечертэ хэзээшье хүнүүд олоо... суглардаг. Хөөрэлдөөнэй һүү...р зугаа наада эмхидхэхэ тула ...нэй программые бүришье һонин ...нүүдээр бүридүүлхэ, һайса бо...о үзэхэ хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые ...лайнгаа үедэ, үдэртөө хэхэ ямар ...өө олдохоб? Олониитын ажал ...улхаһаа гадна, Соведэйнь хүдэл...ри ехэл байдаг бшуу. Иигэжэл ...ентина Ефимовнагай ажал ябуул...ь үдэрһөө үдэр бүри, үдэшэ ...н сагташье албанай болон оло...тын хүдэлмэридэ зорюулагдан....

...үхэр Васильева эхэнэрнүүдэй ...агай соведэй түрүүлэгшэ байха... гадна, нниитын ажалда хабаа...садаг гээшэл. Тэрэнэй өөрынь ...хэлээр байгуулагдаһан эхэнэр...үдэй клубай хүдэлмэри, сэрэгэй ...анда ябаха хүбүүдые мордо...үлгэ, колхозно шэнэ клуб, хүү...эй ясли, һургуули бариха ту...а колхозой правленитэй шангашагаар хөөрэлдэхэшье саг али олон тохёолдодог.

1962 онһоо эхилжэ нүхэр Васильева хүн зонойнгоо тоогоор аймаг доторoo эгээл ехэ сельсоведэй түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Теэд тэрэнэй ажал хүдэлмэриин онсо болохо ...үйлынь юун бэ гэхэдэ, нэн түрүүн хүдөөгэй ажалшадай соёл культурын ургалта тухай, тэдэнэй ажаһуудалай таатай зохид, гоё һайхан байхын түлөө саг үргэлжэ анхарал, оролдолго гаргажа байдаг болоно. Теэд энэмнай ажалшадай ажабайдалые һайн һайхан болгодог һаа гэжэ миил хооһоор сэдьхээд һууһан хэрэг бэшэ, харин энэ талаар бодото арга хэмжээнүүдые абана.

Валентина Ефимовна арад зонойнгоо эрилтые һайн мэдэжэ абан, шухала шухала асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ шадана. Жэшээлхэдэ, хэдэн һуурин, тосхон газарнуудта уһа худаггүй, хашалантай байдалые хараадаа абажа, худаг малтаха тухай асуудал сельсоведэй гүйсэдком дээрэ табиба. Энэ хэрэгтэ һомологдоһон мүнгэнэй бага байһанда худагуудшье малтагдахагүй гэжэ болохо, тэрээндэ этигэхэгүй хүнүүд олон байгаа һэн. Теэд энэ хэрэгтэ түрүүлэгшын дурадхалаар олониитэ үргэнөөр хабаадуулагдажа, худагуудшье малтагдаа бэлэй.

Зэдын аймагай түбые ногооруулха тухай асуудал али үнинһөө хойшо табигдабашье, үнөөхи хуудагар сагаан добо хэбээрээ байдаг һэн. Аяар дайнай урда тээ һуулгагдаһан саад соонь мүртэй юуншье ургаагүй. Заримашуул: «энэ хуурай яндан газарта юумэн ургахагүй» гэжэ байжа хэлсэдэг бэлэй. Теэд пенсионер И. П. Сухаревай үүсхэлээр модо, сэсэрлиг ургуулагдажа, аймагай түб мүнөө танигдашагүй болонхой. Энэмнай баһал Зэдын сельсоведэй сесси дээрэ табигдаһан асуудалаар шиидхэгдэһэн. Мүнөө аймагай түбэй коллективүүд хоорондоо мүрысэн, модо һуулгаха ажалые эршэмтэйгээр ябуулна. Гурбан жэлэй турша соо—Октябриин 50 жэлэй ой хүрэтэр Зэдын сельсоведэй мэдэлэй нютагуудта 50 мянган модон таригдахаар хараалагданхай.

Зунай үдэр ута. Аймагай түбтэ ажалшад, илангаяа залуушуул олон. Ажалай һүүлээр, амаралтын үдэрнүүдтэ амарха, сэнгэхэ, спортын элдэб наада, һорёо, мүрысөө ябуулха, илангаяа волейбол наадаха дуратайшуул дүүрэн байдаг. Гэбэшье эндэхи спортын талмай тон бага, хаанашье хүрэдэггүй. Теэд спортын зарим наада эмхидхэхэ талмай айлнуудай хашаа соо түхеэржэ болохо ха юм. Энээнийе залуушуулда хэлэжэ, һамуулжа үгэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо айлнуудай ужам хашаа соогуур волейболой талмайнууд түхеэрэгдэжэ, спортын элдэб наада хаа хаанагүй эмхидхэдэг болоо һэн.

Петропавловкын Соёлой байшан тухай һайн суу магтаал һаянай гарадаг болонхой. Эндэ үдэшэ бүхэндэ шэнэ, һонин хөөрэлдөөнүүд, эхэнэрнүүд, пенсионернүүдэй вечернүүд, эдиршүүлэй наадан боложо, дунда һургуулиин уран һайханда дуратайшуулай концерт наадан табигдажа байдаг байна. Соёлой байшангай хүдэлмэридэ, тэрэнэй Соведэй гэшүүн, эхэнэрэй клубай хүтэлбэрилэгшэ В. Е. Васильева эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Мүнөө үедэ Соёлой байшангай совет эхэнэрэй клубай соведтэй хамтаран, бүхэсоюзна харалгада эдэбхитэй бэлдэжэ байна. Эндэ байгуулагдаһан олон түхэлэй кружогууд бүгэдэ һайнаар ажаллана. Илангаяа уран һайханай бүлгэмэй ажал һайшаалтай. Энээндэ В. Е. Васильевагай габьяа ехэ бии.

...Хахад һуни болоошье һаань, тэрэнэй сонхын гэрэл үшөөл яларһаар. Шиидхэгдэхэ асуудалнууд олон, хэхэ ажал ехэ. Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын ажал шангадхаха, хүүгэдэй комнатын хүдэлмэри һайжаруулха, колхозой һургуулиин хүүгэдэй интернадай барилга яаруулха—эдэ бүгэдэ тус сельсоведэй сесси дээрэ хэлсэгдэжэ, тогтоол абтанхай. Дүүргэлтыень шалгаха хэрэгтэй. Һанаа амархан унтажа хэбтэхэ заб сулөө энэ хүндэ багахан лэ хэбэртэй.

В. КЛОЧИХИН.

★

Үйлсэдэ гараад ябахадаа, үгышье һаа найр мааданда ошоходоо, саб байса зохидоор, гоёхоноор хубсалһан хүнүүдые харахада һомин байдаг бээз. Оёдол һайнтай костюм, плати, пальто гээшэ үнэхөөрөө хүнэй бэеые шэмэглэн һэргээдэг. Теэд эдэнийе хэд уралан бүтээнэб? Оёдолшоднай!

Улаан-Үдын ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха «Победа» комбинадай нэгэдэлдэ орожо үзэбэл гайхахат. Тэндэ хэдэн арбаад оёдолшод сэмбэ, торгоор элдэб янза түхэлэй хубсаһа уран наринаар бүтээжэ, ээздтэнь барюулна. Тэдээн сооһоо М. Г. Архипова гэдэг яһала шалгардаг, даалгабаряа һараһаа һарада алгадгүй 130—150 процент дүүргэдэг. Угаа олон янзын хубсаһаар мэргэжэнхэй. Оёһыень захигшад ходол магтажа абадаг.

—Манай уран гартай оёдолшон энэл гээшэл даа,—гээд нүхэдыньшье хэлэхэ юм. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Г. Архипова.

Р. ЦЫБИКОВЭЙ фото.

★☆★

Эрдэм бэлигтэ—
эрхим баян

НОМУУД ҺЭХЭГДЭНЭ ОЛООР

Ёнхор, Дэбэ, Нуур, Түхэм гэдэг нютагуудай хүн зон алибаа ном судар уншаха угаа дуратай юм. Холын гүүртэ, отара дээрэшье ажаллажа бай, полевой стан дээрэ гү, гэр тойроншье хүдэлэ, эндэхи зарим хүнүүд гартаа ороһон лэ номоо уншажа дүүргээдүйдөө, тэрэнээ хүсэд шудалаагүйдөө саашань орхидоггүй заншалтай. Энэмнай тон һайн заншал гээшэ ааб даа. Эрдэм, наукын һүүлшын түйлалтануудые һайн мэдэхэ, шудалһан, үзэһэн лэ хүнүүд ажал хүдэлмэреэ шадамар бэрхээр ябуулдаг, эмхидхэдэг гэжэ олондо мэдээжэ.

Жэшээнь, Мария Мункуева түрэл колхоздоо арбадахи жэлээ тугалшанаар ажаллажа байһан хүн. Энэ хугасаада хэды олон тугалнуудые тэнжээжэ, тобир томо болгоод, колхозойнгоо һүрэгтэ табяа гээшэб! Энээниие тоолохо болоо һаа, барагдашагүй олон юм ааб даа. Мүнөөшье харууһалжа байһан тугалнуудынь дорюун, шамбайнууд. Тиибэ яабашье залуу мал түлжүүлхэ талаар хэдышье ехэ дүй дүршэлтэйшье һаа, Мария Мункуева эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожол байдаг. Мал ажахы тухай бэшэһэн тусхай ном, брошюра, журналнуудые һонирхожо уншадаг. Республикын түрүү тугалшадай дүй дүршэлые харуулһан хэблэлдэ анхаралаа илангаяа ехээр хандуулдаг гээшэ. Теэд энэньшье гайхалгүй юм даа. Ойлгожо абаһан лэ юумэеэ, эрдэм, наукын һүүлшын түйлалтануудые ажал дээрээ хэрэглэхэ гэжэ оролдодог, хэрэглэдэгшье ха юм.

Гармацырен Дугарова, Дарима Балданова гэгшэдэй карточка дээрэ мүн баһа олон номуудай гаршагууд бэшээтэй. Эдэ нүхэднай хонишодоор хүдэлдэг юм. Ушар иимэһээ хонин һүрэг хүгжөөхэ талаар бэшэһэн тусхай номуудай гаршагуудай бэшээтэй байһаниинь гайхалгүй ха юм. Мүн уран һайханай зохёолнуудые эдэнэр олоор уншадаг. Эндэ ородой классигуудай зохёолнууд, буряадайшье уран зохёолшодой номуудай гаршагууд бэшээтэй.

60 наһатай хүгшэн Евдокия Елаева ном һудар уншалгаар залуушуулһаа мүн баһа дутанагүй. Теэд энэ хүгшэнэй һонюушань ондоо юм ааб даа. Евдокия хүгшэн ехэнхидээ түүхэ намтар, үльгэр таабари болон янза бүриин журналнуудые харадаг, уншадаг.

— Библиотекэдэмнай 320-ёод уншагшад бии. Бүхыдөө долоон мянгаад шахуу хэһэг номуудтайбди,—гэжэ Үбэр-Зөөхэйн хүдөөгэй библиотекын эрхилэгшэ Надежда Дамбаевна Балданова хөөрэнэ. Нүхэр Балданова эндэхи бүхы уншагшадтайгаа нягта холбоотой байдаг. Үе үе болоод лэ уншагшадай конференци эмхидхэдэг. Мүн холын гүүртэ, отара дээгүүр хүдэлдэг уншагшадаа элдэб янзын хэблэлээр хангахын тула 13 нүүдэл библиотекэ эмхидхээ юм. Һарын туршада нэгэ дахин энээгүүр ябажа, номуудыень һэлгэдэг юм.

Иигэжэ Үбэр-Зөөхэйн хүдөөгэй библиотекэ, тэрэнэй эрхилэгшэ Надежда Балданова уншагшадайнгаа дунда нниитэ хүдэлмэри шадамараар эмхидхэн ябуулна. Имагтал энээнэйнь ашаар Хяагтын аймагай «Эрдэм» колхозой гэшүүд ном судар уншаха угаа дуратай болоо гэжэ хэлэбэл алдуу болохогүй ха.

Ц. БАБУШЕЕВ.

НАЦИОНАЛЬНА ДОХОД ТУХАЙ

Академик Константин **ОСТРОВИТЯНОВ**

Экономическа эрдэмэй уласхоорондын ассоциациин жэл бүри зарлагдадаг ээлжээтэ конференци Италиин Палермо хотодо болоо. Конференциин хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэхыень Хэблэлэй һонинoй агентствын (АПН) корреспондент Советскэ делегациин толгойлогшо академик К. В. ОСТРОВИТЯНОВЫЕ гуйба.

10 ороной, тэрэ тоодо Англиин, США-гай, Франциин, Италиин, Индиин, Ливанай, Советскэ Союзай, Чехословакиин болон бусад гүрэнүүдэй түлөөлэгшэнэр конференцидэ хабаадаа. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудай шангахан байбашье, конференци бүтэмжэтэй харилсаанай оршон байдалда үнгэрөө гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ. Энээнэй түлөө Экономическа эрдэмэй уласхоорондын ассоциациин хүтэлбэрилэгшэдтэ, түбхын түрүүн тэрэнэй президентдэ—университедэй ректор профессор Уго Папида уялгатай байнабди.

Эрдэм ухаанай конференцинүүдэй үг зорилго юуб гэхэдэ, үгээ һайнаар ойлголсохо, эрдэм ухаанай хараа бодолоо дүтэрхы болгохо ябадалда, элдэб оронуудай экономистнуудай хани харилсаае хүгжөөлгэдэ туһалха хэрэг болоно гэжэ совет делегацитай хөөрэлдэхэдөө тэрэ профессор хэлээ.

Конференциин темэнь—национальна олзо доход тухай асуудал.

Тус тус оронуудтахи арад зоной элдэб бүлэгүүдэй хоорондо национальна олзо доходой ямараар хубаарилагдадаг тухай мэдээнүүд, тэрэшэлэн эконометрикын аргаар зохёогдоһон схемэнүүд, формулонууд дотор харуулагдаһан теоретическэ тодорхойлолгонууд баруун зүгэй экономистнуудай элидхэлнүүд соо бии байгаа. Зарим элидхэлнүүдынь национальна олзо доход хубаарилгын талаар капиталис гүрэнүүдэй баримталдаг экономическа политикые харуулаа.

Олзо доходой нниитэ тоо доторхи салин хүлһэнэй хуби ургана гү, али хубилангүй үлэнэ, арад зоной элдэб бүлэгүүдэй олзо доход тэгшэрнэ гэжэ байгаад США-гай, Англиин, Франциин болон бусад капиталис оронуудай экономистнууд тодоруулха һанаатай.

Баруун зүгэй экономистнуудай мэдээнүүд национальна олзо доходой эхин түрүүнэй хубаарилгада хабаадана. Тэдэнэр инфляциие, үнэ сэнгэй, алба налогой ургалтые, национальна олзо доходой шэнээр хубаагдадаг бусад ушарнуудые тоодо оруулнагүй. Эдэнь элдэб ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй олзо доходой эсэсэй хубиие тодорхойлдог.

Баруун тээхи зарим экономистнууд, тусхайлбал, профессор Фёль, багахан бүлэг зоной мэдэлдэ баялигай суглarһые, тиин хүдэлмэришэд, таряашадые мүлжэхэ аргаар айхабтар ехэ олзо доход оложо байһыень тэмдэглэбэ.

Социалис оронуудһаа ерэһэн делегадуудай элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд национальна олзо доходой үг үндэһые, хубааралгые ондоо аргаар тодорхойлно. Баруун зүгэй экономистнууд национальна олзо доходой хэмжээе үлүү ехээр абажа харуулна. Юундэ тиигэнэб гэхэдэ, үйлэдбэри дээрэ хүдэлэгшэдэй ажалаар национальна олзо доходой бүридүүлэгдэдэг байһые тооногүй гэжэ онсолон хэлэгдэнэ. Тиибэ яабашье капиталис оронууд дотор үйлэдбэрилгэдэ хабаагүй, нэн түрүүндэ буу зэбсэг ехээр бэлдэлгэдэ зорюулагдадаг гаргашануудай хэмжээн улам нэмэнэ. Энэнь ажалша зондо ехэ хүндэ дарамта болоно.

Хэдэ хэдэн капиталис оронууд дотор салин хүлһэнэй нниитэ дээрээ ургаһан ябадал таряашадай, ремесленнигүүдэй үгыржэ пролетариадай зэргэдэ ороһоной, мүн сэрэгэй алба хэгшэдэй, үйлэдбэридэ хабаагүй бусад хүнүүдэй олон болоһоной үрэ хойшолон мүн.

Олзо доход хубаалгын талаар тон тэгшэ бэшэ байдал тохёолдоно гэжэ багаар хүгжэнги оронуудта хабаатай элидхэлнүүд соо дурдагдаа. Жэшээлхэдэ, США-гай бүд нэхэлгын промышленностьда оруулһан американ фирмэнүүдэй зөөри табан процент олзо үгэдэг байхадань, Пуэрто-Рикэдэ—арбаюһэн процент болодог гэжэ профессор Жандармын (Франци) элидхэл соо хэлэгдээ. Мүн иигэжэ сасуулхада, хубсаһа хунар оёдог үйлэдбэриин талаар зургаан, гушан зургаан; машина бүтээлгын талаар—юһэн, далан гурбан; электрическэ түхеэрэлгэ үйлэдбэрилгын талаар—арбан гурбан, жаран долоон процент болоно.

Олзо доход хубаарилга тухай мэдээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, сүлөөрһэн оронууд доторшье ажаһуудаг үндэһэн зоной расын талаар тэгшэ бэшэ, доромжологдонги байһаниинь элирнэ. Жэшээлхэдэ, Цейлондохи гол хүн зониинь — сингалнууд, тамилнууд, дунда зэргээр бүлэ бүринь һарадаа 89 рупий абадаг байхада, хүн зонойнь миил 1,3 процент болодог европынхид—207-һоо 219 рупий хүрэтэр абана.

Социалис оронуудай экономистнуудай элидхэлнүүд ехэ һонирхолтой байна, ехэ буляалдаа гаргаа. Профессор Александр Петров СССР-эй национальна олзо доходой хубаарилагдадаг онол метод тухай хөөрэжэ үгөө. Социализмын эрхэ байдалдахи национальна доход бүхы обществын аша туһада зорюулагдана, үйлэдбэреэ түргэнөөр ургадхан хүгжөөхэ, зоной байдал улам һайжаруулха ябадал хангана. СССР-эй ажалшадай нниитын хэрэглэмжын фонд байгуулха, бодото олзыень дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд элидхэл соо үргэнөөр харуулагдаа.

Профессор Аллахвердян социалис ороной бюджедэй онсо илгаае, арадай ажахыда мүнгэ һомолголгые, ажалшадай материальна болон культурна эрилтэ хангалгые тайлбарилан харуулаа.

Л. Урбанай, А. Грузегай (Чехословаки), Ю. Залай (Венгри) элидхэлнүүд социалис ажахыдахи олзо доходой хубаарилагдадаг юрэнхы теориин асуудалнуудые тайлбарилхатаяа хамта, тус оронуудтахи национальна олзо доходой хубаарилгатай холбоотой, арадай ажахын шухала асуудалнуудые хаража үзэлгэдэ ехэ анхарал хандуулба.

Социалис оронуудай экономистнуудһаа олон асуудал һурагдажа, тус гүрэнүүдэй экономикые ехээр һонирходог байһаниинь харагдаа. Капиталис социалис хоёр ёһо гурималай хоорондо тон ехэ илгаатай байһаниинь баруун зүгэй экономистын асуудалда үгтэһэн харюуһаа, «СССР-тэ олзо доход зүбөөр хубаарилгын гол удхань юуб?» гэһэн асуудалда үгтэһэн харюуһаа элеэр харагдаа. Тэрэ асуудалдань иимэ харюу үгтөө: «СССР-тэ мүлжэгшэ анги байхагүй, ажалша хүн бүхэн обществодоо зорюулжа хэһэн ажалайнгаа тоо ба шанартай зохилдуулан, олзо доходой хубиие абадаг».

— Палермодо болоһон уласхоорондын конференци мүнөө үеын научно-экономическа шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула эрдэмтэдэй үрэ ехэтэй холбоо барисаа байгуулжа болохо байһые үшөө дахин харуулаа,—гэжэ академик К. Островитянов түгэсхэлдөө хэлэбэ.

(АПН).

АПН-эй литературна дэбтэр

ХУУШАН КУБЫН ЭПОС

Эрхэ сүлөөтэ социалис Куба мүнөө эрдэм гэгээрэлэй орон болонхой. Эрхэ сүлөөтэ аралай арад зон өөһэдынгөө национальна баялигуудай эзэн болоо, оюун баялигуудшье тэдэнэй мэдэлэй даа.

Кубын литературын зэндэмэнинүүдэй нэгэн тухай совет уншагшада хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Кубын Камагуэй городой мүнөө оршодог газарта 1608 ондо нэгэ багахан тосхон байһан юм. Тэрэнь Пуэрто-Принсипе гэжэ нэрлэгдэдэг байгаа. Оршон тойроһон газар дайда, нютагуудтай холбоо багатай байһанһаань болоно, бусад оронуудай һонин эндэ дуулдадаггүй шахуу һэн. Тиихэ үедэ агууехэ Сервантес Испанида ажаһуужа байгаа, харин Лопе-де-Вега үшөө залуу, хорин долоотой, уран бэлигэйнгээ эхин дээрэ ябаа.

Энэл сагта Камагуэйдэ Кубын литературын түрүүшын поэмэ бэшэгдээ. Тэрэнэй автор Камагуэйын бэшэ, Канарска аралнуудта түрэһэн хүн байгаа бшуу. Тэрэнэй нэрэ — Сильвестре-де-Бальбоа-и-Троя Кесада. Ехэ бэлигтэй хүн байһандаа тэрэ тосхон соогоо хүндэтэй болоһон. Тэрэнэй творчествые шэнжэлэн үзэхэдэ, энэ хүмнай испан, латиин литературые һайн мэдэхэ байһан бшуу.

«Тэсэбэриин толи» гээд поэмэнь нэрлэгдэнэ. Кубын уран зохёолшо Хосе Антагио Эгеверриа гэгшэ 1946 ондо энэ зохёолые олоһон юм.

Сильвестре-де-Бальбоагай зохёол соо ехэ һонин зүйлнүүд олон. Хуана-де-лас Кабелас Альтамирано гэжэ нэрэтэй епископ Мансанильодо оршодог өөрынгөө епархи ошожо ябаа ха. Энэ аяншалгань ехэл урагшагүй байшоо. Эгээл энэ үедэ тэрэ нютагуудта француз дээрмэшэн Хильберто Хирон гэгшэ һүйд хэжэ ябаба. Мансанильоһоо 30 модоной газартахи Яра гэжэ нютагта епископэй амаржа байһыень мэдэжэ абаһан дээрмэшэн дээрэнь орожо ерээд, тэрээнтэй сүг ябаһан хүнүүдтэйнь сүг барижархёо гэхэ. «Епископые бусаажал абаха һаа, түлөөһэ үгэхэт» гэжэ—дээрмэшэн хэлээд, айхабтар ехэ мүнгэ эрибэ. Эриһэнээ абаһан, дээрмэшэншье епископые табижа, ухаангүйгөөр баярлаа хаш.

Эгээл энэ үедэ Байямо тосхон шадарай хорин зургаан хүн Грегорио Рамос гэжэ залуу хүбүүнэй ударидалга доро поход хэжэ, Хиронтой хатуу шангаар тулалдаа хэбэ. Дээрээ ортоһон Хиронэй дээрмэшэд бута сохюулжа, Хироншье үбсүү руу жадаар хадхуулшоо. Энэ габьяа хэн харуулааб? Рамосой отрядта ябалсаһан богоол.

Поэт тэрэ патриодой габьяа дуулан магтана, «гуурһан хэлэн хоёр бү эсэг лэ!» гэнэ. Энэ илалта асарһан богоолдо эрхэ сүлөө үгэхыень гуйна:

Рамосой отрядай илалтатайгаар бусаһан, найр наадан болоһон, Байямо тосхонойхидой баяртайгаар угтаһан тухай поэмэ соо хэлэгдэнэ.

НИКОЛАС ГИЛЬЕН,
Кубын поэт.
(АПН).

Гавана.

Арадай Польшодо судна бүтээлгын промышленность түргэнөөр хүгжэнэ. Хорин жэлэй турша соо Гдыниин, Гданьскын, Щецинэй верфьнүүдтэ хамта дээрээ 2,1 миллион тонно ашаа даахи 690 судна бүтээгдээ. Мүнөө жэлдэ 49 корабль бүтээгдэхэ. Зураг дээрэ: Гданьска верфьнүүдтэ, Советскэ Союзай захилаар аагаһа барилгын урадхуул бааза бүтээгдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

ГАВАНА. «Совет ороной туһаламжагүйгөөр мүртэй амжалта туйлахагүй байгаабди. Совет мэргэжэлтэд угаа ехэ туһаламжа манда үзүүлээ»—гэжэ Кубын минеральна баялигуудай институдай директор Мандуэль Марреро Гаванын «Мундо» газетын корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Кубын минеральна баялигуудай институдта 40 шахуу совет мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй туһаламжаар никель, хром, марганец болон бэшэ малтамалнуудые бэдэрхэ, цемент болон барилгын бусад материалнуудые үйлэдбэрилхэдэ хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдые элирүүлхэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдэнэ.

Совет геологууд, геофизигүүд нефтьшэд өөһэдын мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэнь Кубадахи нүхэдтөө ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

ПОРП-гэй ГЭШҮҮД ОЛОН БОЛОНО

ВАРШАВА. Мүнөө үедэ Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин гэшүүдэй болон гэшүүндэ кандидадуудай тоодо 1614273 хүн болоо. Энэ жэлэй юһэн һарын турша соо партиин гэшүүдэй кандидадууд болгогдоһон 143 мянган хүн шэнээр абтаа. Тэдэнэй 37 шахуу процентнь 25 наһа гүйсөөгүй залуушуул, ехэнхидээ хүдэлмэришэд, таряашад—социалис залуушуулай союзай, хүдөөгэй залуушуулай союзай гэшүүд болоно.

ГЭР БАЙРАНУУД БАРИГДАНА

ПРАГА. Мүнөө жэлдэ Чехословакиин элдэб нютагуудта 26 шэнэ тосхон баригдажа байнхай. Дүрбэн жэл үнгэрөөд байхада эдэ тосхонуудта 200 мянга шахуу зон һууржан һуудаг болохо юм.

Эгээн түрүүн байрын шэнэ гэрнүүд томо томо индустриальна шэнэ барилганууд шадар баригдана. Зүүн Словакиин Кошице хотодо баригдажа байһан Чехословакиин металлургиин гигантын дэргэдэ 30 мянган квартиратай гэрнүүд бодхоогдожо, шэнэ түхэлэй город баригдахань.

Чехословакиин шулуу нүүрһэнэй металлургиин түб болгошо Хойто Моравида гэр байрын барилга ехээр хэгдэнэ. Прага улам бүри ехэ боложол байдаг: һүүлэй табан жэлдэ 30 шахуу мянган хүн шэнэ байрануудые абаба. Мүнөө жэлдэ городой ажалшад үшөө 6,5 мянган квартира абаха.

ЗАВОДУУД АШАГЛАЛГАДА ҮГТЭНЭ

ПЕКИН. Хунань провинцида химическэ үтэгжүүлгэ гаргаха заводууд ашаглалгада үгтэбэ. Тэдэнэй нэгэниинь Чанша хотодо баригданхай, энэ завод азотно үтэгжүүлгэ гаргаха юм. Тус завод жэлдээ 800 тонно синтетическэ аммиак гаргаха. Хүдөө ажахыда 5000 мянган тонно фосфоритна гурил жэл бүридэ гаргажа байха хоёрдохи завод Люянь хотодо бүтээгдээ.

АЛМАЛТЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

ПХЕНЬЯН. Республикын бүхы промышленна предприятинууд зайн галай элшые гамнахын түлөө тэмсэл үргэнөөр хэнэ. Энэ хүдэлөөнэй түрүүшүүлэй зэргэдэ Урда Хванхэ провинциин предприятинууд оролсоно. Тэдэнэр гансахан үнгэрһэн октябрь һарада 12 миллион киловатт-час зайн галай элшые алмаба. Эды шэнээн зайн галай элшын хүсөөр 400 мянган тонно түмэрэй руда малтажа абтаха зэргэтэй. Чэренскэ түмэрэй руда малтадаг уурхайн хүдэлмэришэд жэлэй эхилһэнһээ хойшо 1.380 мянган киловатт-час зайн галай элшые алмаа.

ХҮСЭТЭ КОМБИНАТ

БУХАРЕСТ. Сучава хотодо баригдаһан саарһанай целлюлозно комбинат бүхы хүсэндөө оробо. Энэ шэнэ предприяти жэлдээ 50 мянган тонно целлюлозо, 60 мянган тонно саарһа, 150 миллион хэһэг саарһан тулам болон 5 мянган тонно саарһан туулмагуудые бүтээхэ шадалтай. Эдэ бүхэниие бүтээхэдэнь ехэнхидээ модоной үйлдэбэринүүдэй болон модо хөрөөдэлгын заводой үлэгдэлнүүд хэрэглэгдэхэ, предприяти шэнэ техникээр хангагданхай. Эндэ үйлдэбэриинь хүдэлмэри оньһожоруулагданхай, автомадаар зэбсэглэгдэнхэй.

СОВЕТ ОРОНОЙ ЗАХИЛААР

БЕРЛИН. Висмертэхи «Матиас-Тезен-Верфт» гэжэ верфьдэ «Иван Франко» гэжэ судные совет түлөөлэгшэдтэ тушааһанда зорюулһан баярай ёһолол болобо. Энэ аятай зохид, ГДР-тэ бүтээгдэһэн эгээн ехэ пассажирска суднануудай нэгэн болоно, бэшэ суднануудые толгойлхо юм. Совет ороной захилаар бүтээгдэжэ байһан хоёрдохи судын дотоорые гоёохо хүдэлмэри энэ верфьдэ хэгдэжэ байнхай. Энэ суднада «Александр Пушкин» гэжэ нэрэ үгтөө.

ГДР-эй Варнемюндэхи «Варнов-Верфт» гэжэ судоверфиин стапельнүүдһаа Советскэ Союзда худалдагдаха фрактово судна уһанда табигдаба.

ВЬЕТНАМДА ШЭНЭ ГАЗАР ХАХАЛНА

ХАНОЙ. Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо ДБР-эй жэгдэ газарта һууржаһан хахад миллион үлүүтэй ажалшад партиингаа уряагаар хадалиг нютагуудта нүүжэ ошожо, тэндэ шэнэ газар хахална, экономико болон соёл культурые хүгжөөнэ. Һайн дураараа нүүгээшэд 200 мянга гаран гектар шэнэ газар хахалаадхай.

ПОЛЬШЫН КООПЕРАТОРНУУДАЙ СЪЕЗД

ВАРШАВА. Хангалгын ба худалдаанай кооперациин 4-дэхи бүхэпольско съезд эндэ нээгдэбэ. Тэрэнэй хүдэлмэридэ 1100 гаран делегадууд хабаадалсана.

Хангалгын ба худалдаанай коопераци—эгээн ехэ олониитын организаци болож — Польшын хүдөө нютагуудта ехэхэн үүргэ дүүргэнэ. Энэ кооперацида 4 миллион гаран хүнүүд гү, али хүдөө нютагуудай зоной дүрбэнэй нэгэ хуби хабаадана. Польшын кооператорнууд өөрынгөө съездэдэ ехэхэн амжалта туйлажа ерэбэ. Кооперативна организациин ажал ябуулга үргэн далайсатай болоо. Ороной хүдөө нютагуудта нээгдэһэн 56 гара мянган кооперативна магазинууд гансахан нёдондо жэлдэ 70 миллиард златых сэнтэй эд бараа худалдаа. Бүхы Польшын худалдаа наймаанай эрьесын 30 процентнь мүнөө үедэ кооперациин хубида болоно.

Съездын делегадууд кооперациин 4 жэлэй ажалай дүн гаргажа, саашанхи зорилгонуудыень хараалха юм.

(ТАСС).

Гунга ЧИМИТОВ

ХАНИ НҮХЭСЭЛЭЙ hАБАГША

Үни үнгэрhэн
    тэрэ барга сагуудта
Үбгэн буурал
    элинсэг хулинсагуудтам
Модон анзаhа
    түрүүшээр хэн үзүүлээб?
Мори оруулан,
    газар хэн hэндүүлээб?
Аарса мяханhаа
    буса хоолгүй арадайм
Ажалша малша
    уран бэрхэ гар дээр
Анханда хэн
    арбай таряа үйрүүлээб?
Амтагай хилээмэ
    асаржа хэн эдюулээб?..
...Үе галабай
    үсхэн манан эсхэгдээд,
Үнэтэ зураг
    сээжэдэм элихэн hанагдаа.
hэсы гэрэй
    халха үүдэн hэхэгдээд,
hэргэлэн янзын
    хүнэй орохонь харагдаа.
Хүршэ ороhон
    дэрээбэнhээ буугаал хаш —
Хүлэржэ үрдеэгүй
    мори сэргэдэ hойгоотой.
Хүрэдэг, сродог
    танил айлдаа ерээл хаш —
Худэлхэ, ябахань
    саанаhаа омог, сортоотой.
Хүнгэн богони
    нэхэмэл хара жэбхүүнтэй
Хүрэ hахалтай
    шинрэгород таряашан
Баруун гараа
    hарбайжа ехэ хүхюутэй:
— Баяраар! — гэбэ
    хоолойгоо халта хашан.
— Мэндэ амар,
    мэндэ, тала! — гээд,
Мэнэ hуурихаа
    тэрэй эзэн бодоо.
Амаршалжа,
    Буряад заншалаар тодоо...
...Тала hүхэдэй
    гар адхалга хүсэтэй —
Талаар дүүрэн
    тарян халюуран долгилоо.
...Энэ жэлэймнай
    баян тарян түүхэтэй —
Эртэ үнинhөө
    hабагша дамжан морилоо.

БУЛАД ХҮЛЭГҮҮДТЭ МОРДОХОНЬ

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри республикын колхоз, совхозуудай машина, тракторна парк үргэдхэгдэнэ, шэнэ оньhото техникэ олоор абтана. Үнгэрэгшэ жэлдэ республика дотор хоёр мянгаhаа дээшэ механизаторнууд hуража гараhан байгаа.

Байгша оной hуралсалай жэл ноябриин 25-hаа республика дотор эхилхэнь. Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудай 1500 хүн механизаторай курсда hураха болонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ ерээдүйн залуушуулые тракторист, комбайнер болгожо гаргаха багшанар, тусхай hуралсалай кабинедүүд бэлэдхэгдэжэ, түхеэрэгдэжэ эхилэнхэй. Колхоз, совхозуудай түб, полевой стануудта нээгдэhэн курсда hуралсагшадhаа гадна, механизаторнуудые hургажа гаргадаг училищинуудта 1300 хүн hуралсаха болонхой. Мүн мянгаhаа дээшэ мэргэжэлтэд—агрегадаар үнеэ hааха мастер, хони хайшалагша, хүдөө ажахын хүшэр хүндэ хүдэлмэри хэжэ шадаха механизатор гэhэн дипломуудые абаха юм.

А. НИКОЛАЕВ.

АРТИСТНУУД БОЛООД БУСАХАЛ ДАА

Ленинградай театр, хүгжэмдэ болон кинематографиин институтда hуралсалай шэнэ жэл эхилэнхэй. Мүнөө жэлдэ эндэ буряадай национальна студи нээгдээ юм.

1958 ондо тус институт дүүргэhэн бүлэг артистнар ерэжэ, буряадай драмын театрта хүдэлжэ эхилээ hааб даа. Энэ жэлдэ hуралсахаар тус институтда 15 хүн ошонхой. Тэдэнэй дунда сэрэгэй албанда ябажа ерэhэн Ким Эрдынеев бии. Басагад сооhоо Хориhоо Дарима Батомункуева, Ахаhаа Людмила Дугарова, Агын национальна округhоо Ханда Рабданова гэгшэд шалгалтаа hайнаар үгэжэ, институтда ороходо болобо.

АЙМАГАЙ ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СЪЕЗД

Хяагтын аймагай эхэнэрнүүд hаяхан ехэ hайндэр үнгэргэбэ. Эндэ тэдэнэрэй гурбадахи съезд болоо. hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэhэн Культурын байшан соо делегадууд дүүрэн сугларба. Тэдэнэй дунда «Родина» колхозой солото огородшон Екатерина Климова, «Дружба» колхозой түрүү hаалишан Наташа Фролова, Бага-Худэриин hургуулиин hурагша, арадай гэгээрэлэй эрхим багша Екатерина Наумова, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат врач Галина Мункуева болон бусад солото хүнүүд сугларaa.

Аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, эхэнэрнүүдэй соведэй гэшүүн Анна Константиновна Налабордина элидхэл хээ. Тэрэ хадаа эхэнэрнүүдэй ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байhан тухай хөөрэбэ. Элидхэлшын хэлэхэ юумэн яhала бии. Аймаг соо эхэнэрнүүдэй хабаадалсадаггүй хүдэлмэри гэжэ үгы. Тэдэнэр ажалдаа коммунис ёhоор хандалгын ульгэр жэшээ харуулна. Шэнэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ, дутуу дунда байдалтай, хүнүүдэй ухаан бодолдо байhан хуушанай үлэгдэлтэй эбсэшэгүйгөөр тэмсэнэ. Ново-Селенгинскын Культурын байшангай дэргэдэ эхэнэрнүүдэй Соведэй үүсхэлээр олониитын хүсөөр хүдэлхэ хүүгэдэй таhалга бии болгогдоо. Тэндэ эдэбхитэй эхэнэрнүүд хүдэлмэрилдэг. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо hүүлэй үедэ 6 лекци уншагдаhан, 7 концерт табигдаhан байна.

Съездын делегадуудые пионернүүд амаршалаа. Удаань үгэ хэлэлгэ үргэлжэлүүлэгдэбэ. Сэлэнгын совхозой Билюутайн фермые даагша Алла Запарина hү ехээр hаахын түлөө hаалишад, адуулгашадайнгаа хэр зэргээр тэмсэжэ байhан тухайнь съездэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Тэдэнэр hү haaха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб октябриин 12-то дүүргэhэн байна.

Зэрэлгын-трикотажна фабрикын үргэн хэрэглэлэй эд гаргадаг цехэй начальник Сталина Краснова үгэ хэлээ. Тэрэ коллективэйнгээ коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хамагhaa түрүүн хүртэhэн тухайнь тогтоо. Байгша оной 10 hарын туршада түсэбhөө гадуур 5 мянган түхэригэй эрхим шанартай продукци гаргаа.

Загастайн дунда hургуулиин hуралсалай талые даагша М. А. Пежемская ургажа ябаа эдиршүүлые хүмүүжүүлхэ талаар тосхоной эхэнэрнүүдэй хэhэн хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэбэ. «Космос» гэжэ пионернүүдэй отрядай нэрэhээ «Аймагай эхэнэрнүүдэй съездэ» гэhэн бэшэлгэтэй вымпел съездын президиумдэ барюулаа.

Съезд дээрэ үгэ хэлэhэн делегадууд эхэнэрнүүдэй хүдэлмэриин гансахан hайн тала тухай хэлээгүй, мүн байhан дутуу дундануud тухай тогтоо. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой эхэнэрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Д. Б. Улымжиева тарян ажалай, мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ культурна ажаhуудалай зохисотой эрхэ байдал олгохо тухайда сомоной Совет болон колхозой правлениин анхарал багатайгаар хандажа байhан тухай хөөрэбэ. Тосхондо хүүгэдэй саад, яслиин үгы байhан тухай тэмдэглэгдээ. Нүүдэл наймаан эмхидхэгдэнэгүй. Медицинын хүдэлмэри тэндэ хангалтагүйгөөр табигданхай.

Съезд хэлсэгдэhэн асуудалнууд тушаа тогтоол баталан абаа. Аймагай эхэнэрнүүдэй совет шэнээр hунгагдаа.

Дээдэ тээхи зураг дээрэнь: Алла Запарина үгэ хэлэжэ байна. **Доодо зураг дээрэнь:** Хяагтын Адагай делегадууд забhарлалгын үедэ.

А. СУРМАЧ.
фотонь авторай.

Станогуудай уласхоорондын выставкэ

Советскэ түхеэрэлгэнүүд ехээр hонирхогдоно

ТОКИО, ноябриин 20. (ТАСС). Станок бүтээлгын уласхоорондын тусхай выставкэ Японодо эмхидхэгдээд, мүнөөдэр хаагдаба. 19 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүд болон фирмэнүүд тэрээндэ хабаадаа.

Японой болон гадаадын оронуудай эзэд баяшуулые энэ выставкэ ехээр hонирхуулаа. 11 үдэрэй турша соо тус выставкэдэ 400 мянга шахуу хүн орожо хараа. 30 миллион долларой хэлсээнүүд баталагдаа.

«Советскэ Союз угаа hайн түхеэрэлгэнүүдые эндэ асараа»,—гээд Японой станок бүтээгшэдэй ассоциациин президент Коити Окума ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ. «Бидэнэр советскэ машина түхеэрэлгэнүүдээр hонирхонобди. Совет ороной станогуудые Японодо худалдалга манай хоёр ороной хоорондохи экономическа харилсаа хүгжөөлгэдэ туhатай байха гэжэ тоолонобди» гээд ассоциациин генеральна директор Кадзуо Сугияма бидэнэртэ хэлээ.

Гвинейн арадай туйлалтануудые хамгаалга

КОНАКРИ, ноябриин 20. (ТАСС). Национальна суглаанай болон Гвинейн республикын революциин национальна соведэй нэгэдэмэл онсо яаралтай сесси эндэ нээгдээ. Ороной экономическа, политическэ болон социальна hалбаринуудай талаар реформо хэхэ үргэн ехэ программа сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм. Тусхайлбал, программын ёhоор бүхы гадаадын худалдаа наймаан гүрэнэй мэдэлдэ үгтэхэ, дотоодын худалдаа наймаандахи энгэй сектор нилээд ехээр хороогдохо гэжэ хараалагданхай. Алмаз малтан абалга имагтал гүрэнэй мэдэлдэ ороходо юм. Тиихэтээ хамта зарим хүнүүдэй, илангаяа баяжахын тулада өөрынгөө тушаалые хуули бусаар хэрэглэдэг захиргаанай болон политическэ хүтэлбэрилэгшэдэй ялгаад баяжадаг байhые мүрдэхэ тусхай комисси байгуулагдаха.

Тус реформын ёhоор Гвинейн зонхилхы демократическа парти (ДПГ) зарим зэргээр хубилгагдахаар хараалагдаhан байна. Мүнөө 18-haa бага бэшэ наhатай, ажалда хабаадаhан хүнүүд партиин гэшүүд болоожо шадаха. ДПГ-дэ үнэн сэхэ байhанаа гэршэлэн харуулhан хүнүүдтэл партийна биледүүд үгтэхэ байна. Эхин партийна организацинуудай тоо нилээд ехээр хороогдохо юм.

Онсо сессиин үсэгэлдэр нээгдэхэдэ, үгэ хэлэхэдээ, ДПГ-гэй генеральна секретарь президент Секу Туре иигэжэ тэмдэглээ. Дурсагдаhан реформонууд революцида харша, арадта харша, партида харша хүсэнүүдэй ябуулгануудта харюу болоно. Тэдэнэр орон доторхи байгуулалтые, Гвинейн арадай туйлалтануудые усадхахые эрмэлзэдэг.

Хилын саанаhаа

Хаалтаhаа сүлөөлэгдэбэ

КАРАКАС, ноябриин 20. (ТАСС). Венесуэлын ажалшадай нэгэдэмэл түбэй секретарь Крус Вильегас хэдэн үдэрэй турша соо хаалтада hуугаад, сүлөөлэгдэбэ. Маякетиа гэжэ аэропортдо Вильегасые полициин главна управлениин агентнууд арестоваlhан юм. Тэрэ Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федерациин Генеральна Соведэй сессидэ хабаадаад, Будапештhээ бусажа ябаhан байгаа бшуу.

Сүлөөлэгдэhэнэйнгөө hүүлээр Крус Вильегас ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө иигэжэ мэдүүлээ. Хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэлэй, хүдэлмэригүйдэлгэдэ, үгы гэй үлэсхэлэн байдалда эсэргүүсэн, салин хүлhэ дээшэлүүлхын түлөө, ороной бэеэ даанхай байдал болон эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлдэ тэдэнине нягтаар жагсаахын түлөө ябуулга хэхэ гэhэн хүсэд эрид шанга зориг хүсэлтэйгөөр олониитын хэрэгтэ дахяад орохомни.

ФКП-гэй гэшүүд олон болоно

ПАРИЖ, ноябриин 20. (ТАСС). 1965 ондо партийна биледүүдые hэлгэхэ кампаниин эхилhэнтэй дашарамдуулан Франциин Коммунис партиин политбюрогой хэhэн мэдүүлгые «Юманите» газетэ мүнөөдэр толилоо.

Энэ жэлдэ компартиин зэргэдэ 37 мянган шэнэ гэшүүд абтаа гээд мэдүүлгэ соо заагдана. 2 хахад мянгаар партийна ячейкэнүүд олон болоо.

Морис Торезэй нэрэмжэтэ урягай кампаниин болохо үедэ ФКП-е саашадань бэхижүүлхэ зорилгоор партиин эдэбхитэдэй ябуулгые шангадхаха шухала гэжэ мэдүүлгэ соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Бүхэиндиин Эб найрамдалай Соведэй заседани

ДЕЛИ, ноябриин 20. (ТАСС). Бүхэиндиин Эб найрамдалай Соведэй заседани Делидэ болоо. Эб найрамдалай болон харилсаа холбооной түлөө уласхоорондын конференциин эндэ болоходоо баталан абаhан резолюцине совет зүбшэн хэлсээ, Индидэ болон бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй hанал бодолые харуулhан энэ резолюцине нэгэн дуугаар hайшаагаа.

Соведэй жэл бүриин конференциин болохогүй байhан дээрэhээ, Бүхэиндиин Эб найрамдалай Соведэй хүтэлбэри заседани дээрэ шэнээр hунгагдаа. Олониитын элитэ ажал ябуулагша, парламентын депутат Диван Чаман Лал Соведэй түрүүлэгшээр дахяад hунгагдаhан байна.

Хүлhэнэй сэрэгүүд Стэнливиль тээшэ эльгээгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 20. (ТАСС). Стэнливиль город—Конгын восстани хэгшэдэй түшэглэдэг газар тээшэ сагаан шарайта хүлhэншэдэй отрядууд, Леопольдвилиин сэрэгүүд добтолго хэжэ ороо. Урда Африкын хүлhэншэ Майкло Хор гэгшын толгойлдог табадахи отряд Пунна (Маньема провинци) городто ойртожо ябана. Энэ город Киндэhээ зуун хойшоо 100 тухай километртэ оршодог юм. Хорой отряд хэдэн хуягта болон тон олон ашаанай машинануудтай, АП агентствын корреспондентын Киндэhээ мэдээсэhэнэй ёhоор Хорой «Бельгийско-конголезскэ зургаадахи ударна отряд» нииилэhэн байна. Чомбе гэгшын мянга табан зуун хүнhөө бүридэhэн армине Бельгиин, Англиин, Урда Африкын, Урда Родезиин 400 шахуу хүлhэншэд толгойлно. Добтолго хэгшэдые Америкын «В-26», «Т-6» гэжэ самолёдууд дэмжэнэ.

Гордон-Уокерой мэдүүлгэ

ЛОНДОН, ноябриин 20. (ТАСС). Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Гордон-Уокер Женевэhээ мүнөөдэр Лондондо бусажа ерээ. Европын сүлөөтэ худалдаа наймаанай ассоциациин (ЕАСТ) оронуудай министрнүүдэй соведэй сессиин Женевэдэ болоходо Гордон-Уокер хабаадаhан байгаа. Англида ондоо тээhээ асаржа худалдаа наймаа эрхилэлгын түлөөhые Англиин правительство 15 процентээр дээшэлүүлhэн байгаа. Энэ хадаа сессиин зүбшэхэ зүйлэй гол асуудал болоhон байна. Англитай худалдаа наймаа эрхилдэг ЕАСТ-гэй гэшүүд энээндэнь ехээр дураа гутаhан байгаа бшуу.

Энэ нэмэлтые ойрын hарануудай турша соо Англи болюулха гэжэ Гордон-Уокер мэдүүлээ.

Газар доро хосорон үхэбэд

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 20. (ТАСС). Урда Африкын шахтануудай нэгэндэ hаяхан түймэрэй болоходо, газар доро байhан 23 африкан шахтёрнуудай оройдоол гурбаниинь абарагдаа. Үлдэгшэ 20 шахтёрынь тэндээ дүрэжэ үхэhэн байна.

Сасолбург город шадар байдаг нүүрhэнэй шахта соо 100 гаран метр гүнзэгыдэ нимэ аюул тохёолдоhон байгаа гэжэ мэдээсэгдээ hэн. Шахтын зарим хубинуудта гал түймэр боложол байhаар гээд ЮПИ агентствын корреспондент Иоганнесбургhаа мэдээсэнэ.

БАУНТЫН АЙМАГТА

АЛТАШАД МҮРЫСЭНЭ

Ципиканай приискын управлениин алташад жэлэйнгээ түсэбhөө гадуур алтатай элhэ ехээр малтажа абахын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй.

Коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Маловска цехэй коллектив үшөө октябрь hарада жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн тухайгаа мэдээсэhэн юм. Мүнөө эдэнэр түсэбhөө гадуур алтатай элhэ малтажа байна. Николай Елшинэй хүтэлбэрилдэг бригада ноябрь hарын түсэбhөө гадуур гурбан зуугаад кубометр алтатай элhэ малтажа гаргаhан юм.

Алта малтагшад хабарай эхилэн сасуу эдэ суглуулhан элhэн сооhоо алтаяа угаажа абаха юм. Тиимэhээ хүйтэнэй болотор ехэ тооной элhэ суглуулхын түлөө хоорондоо мүрысөө дэлгэрүүлнэ ха юм.

ОРО ҮСХЭБЭРИЛЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Эвенкнүүдэй «Заветы Ильича» колхоздо мүнөө мянга зургаан зууhаа дээшэ оро тоологдоно. Колхозой оро үсхэбэрилэгшэдэй фермэ аймаг дотороо үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхаhаар үнинэй.

Икат горхоной эхиндэ байрлаhан эмэ оро харууhалагшадай гүүртынхид илангаяа hайн амжалтатай. Эндэ бригадираар Юрий Платонович Молоков хүдэлнэ. Тус бригадын гэшүүд энэ жэлдэ 100-hаа 97 тугал абажа, эрхим амжалта туйлаба.

«Заветы Ильича» колхоз жэл бүхэндэ хэдэн зуугаад центнер орын мяха гүрэндөө худалдажа байдаг. Энэшье жэлдэ Б. И. Молоковой бригадынхид 300 гаран оро гүрэндэ тушаагаад байна. Энээнhээ гадна, тус колхозой орошод жэл бүхэндэ геологуудта туhалжа, холын аян замда тэдэнэй ашаа шэрэлсэжэ байдаг юм.

АНГУУШАД ОЛЗОТОЙ

Багдаринай ангуушад үдэр хоногой үнгэрхэ тудам ан арьяатанай олон арhа бэлэдхэлэй пунктда асаржа тушаана. Мүнөө эдэнэр 8500-hаа дээшэ хэрмэнэй арhа тушаагаад байна. Ангуушадай дундаhаа Александр Клебанов, Петр Саранчик гэгшэд тус тустаа 400—400 хэрмэ барижа, арhынь тушаагаа. Агнуурииин эхилhэн сагhаа хойшо Багдаринай мэргэн буудагшад гүрэндэ 9500 хэhэг hайн шанартай хэрмэнэй арhа тушаагаад байнхай. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 1500 хэhэг арhан ехээр тушаагдаhан болоно. Энээнhээ гадна ангуушад булга, ондатра хэзэ хэзээнэйхиhээ олоор бариhан байна.

Б. ОЛЕНИН.

АТЛАНТИКЫН БҮЛЭГЛЭЛДЭХИ ТҮГШҮҮРИЛ

Атлантическа бүлэглэлдэ хабаадаhан оронуудые «нэгэ hанаалтай», «нэгэдэмэл зорилготой» гээд тунхаглахаяа хилын саанахи шэнжэлэгшэд үнихэнэй халажа яданги байна. Союзнигуудай хоорондо улам гүнзэгыржэ байгаа зүришэлдөөнүүдые заhаруулхын тула хараа бодолоо дахин хаража үзэхэ, эдэ асуудалнуудта шэнэ ёhоор хандалгын арга мүр бэдэрхэ шухала гэхэ мэтээр ходо хэлэгдэдэг болонхой. Тиигэбэшье, НАТО-гой бии болоhонhоо хойшо мүнөөнэйхидээл адли иимэ шанга, эбсэшэгүй арсалдаанууд хэзээшье үзэгдөөгүй ха. Газетэнүүдэй гаршагуудта «НАТО-гой зүришэлдөөн» тухай, «холбооной hандарал» тухай хашхаралдаан гарана, атлантическа бүхы бүлэглэлэй hандаран hалажа магад тухай hэргылүүлhэн үгэнүүд дуулдана.

НАТО-гой «олон талата ядерна хүсэн» гэдэгынь энэ зүришэлдөөнэй гол шалтагаан болоно. Ядерна зэбсэг хэрэглэхэ арга олгобол, союзнигуудаа урмашуулан hонирхуулха бэзэбди гэжэ баг-саагаад, сэрэгэй нүхэсэлэй hуларан бууралга болюулха арга болгон тэрэнние хэрэглэхэ гэжэ США-гайхид hанаашалhан байгаа. Теэд энэнь бүтэхэгүй байшоо.

Президент де Голль тон эбсэшэгүй хараа бодол баримтална. Гэхэ зуура, Европын аюулгүй байдалай хүбн заяан тушаа hанаагаа зобоод, тиигээгүй байhаниинь элитэ. Де Голль ядерна зэбсэгтэ дурагүй бэшэ юм, зүбөөр өөhэдтөө тиимэ зэбсэг бүтээдэг байхые хүсэнэ. Француз атомна бомбо Европын хэрэгүүдтэ Франциин эзэлхэ үүргэ ба нүлөөе батадхаха, хэрбээ НАТО-гой «олон талата ядерна хүсэндэ» хабаадабал—Франциие американскa ба Баруун Германиин генералнуудhaa дулдыданги байдалда оруулха байха гэжэ тоолоно. Де Голль түрүүшээр «олон талатай» тиимэ хүсэнүүдтэ Франци хабаадахагүй гэжэ мэдүүлээд, арсалдаанhaа гараhан байгаа hаа, харин «Нью-Йорк пост» газетын hаядаа мэдээсэhэнэй ёhоор, вашингтонско союзнигуудтаа ёhотой ультиматум табиhан байна: НАТО-гой оронуудhaa бүридэhэн холимол экипажуудтай ядерна хүсэ бии болгохые США-гай хэрбээ баадхаа hаань, Атлантическа союзhаа Франци гараха байха гэбэ.

Энэ асуудалаар ехэ арсалдаанай гараhанhaа уламжалан, Париж Бонн хоёрой хоорондохи харилсаан эли бодо хүйтэрөөд, тэрэнэй альбан ааша hүүлэй жэлнүүдтэ Вашингтоной жүтөөрхэл үүдхээ. «Париж-Боннай нүхэсэл» тухай үгэ хүүр гараханиь хомор болоо. Франциин ниислэл хотодо Конрад Аденауэрай аяншалан ошолгошье туhа болоогүй. Де Голльтой хани холбоомни туhалха бэзэ гэжэ агсан канцлер ехээр найдаhан байгаа ха. Эрхард уян нугархай бэшэ байна, Франциин үсэд президенттэй үгээ ойлголсожо шаданагүй гэжэ Аденауэр нэгэнтэ бэшэ шүүмжэлhэн байха. Теэд Аденауэр Сенэ мүрэнэй эрьеhээ бусабашье, мүнөө хүрэтэр дүүгэй байhаар. «Үгын үзүүрээр ханабашье, үнэн дээрээ сүхэрөө ха» гэжэ Париждахи үулзалгые Баруун Германиин «Нейе Рейн-Цейтунг» газетэ тайлбарилба. Аденауэрые хүндэлдэг, талархадаг тухайдаа де Голль балаалан хэлээд, «олон талата ядерна хүсэн» тухай асуудалаар баримталдаг хараа бодолhoo нэгэшье алхам сухаряагүй гэжэ француз газетэнүүд бэшэнэ.

Англи тушаа хэлэбэл, нимэ байна: парламентскa hунгалтын болохоhоо бүри урид Гарольд Вильсон НАТО-гой «олон талата хүсэндэ» эсэргүү байhанаа англичанuудта харуулха гэжэ оролдоhон юм. Вашингтон ошоод байхадаа, жэлэй hүүл болотор энэ шухала асуудалые шиидхэхээр бэлэн бэшэ байнаб гэжэ американ ханинартаа ойлгуулhан байгаа. Зүгөөр, НАТО-гой ядерна хүсэн тушаа асуудалые хоёр талын эрилтэдэ харюусахаар хаража үзэхые мүнөө Вильсон зүбшөөгөө гэжэ ушарыень hайн мэдэхэ англиийска шэнжэлэгшэд, тусхайлан хэлэбэл, «Дейли экспрессэй» корреспондент Чэмман Пинчер баталан бэшэнэ. Теэд энэ түсэбынь Бонной милитаристнуудай сэдьхэлые ханааха ха гү?

Атлантическа бүлэглэл доторхи «хүшэтэйшүүлэй» хараа бодолынь али нэгэн ехэ гүрэн тээшэ татуурдаг оронуудта зайлашагүй нүлөөлнэ. Норвеги ба Дани НАТО-гой ядерна хүсэндэ хабаадахаяа эрид шууд арсаа. Итали, Голланди болон бусад оронууд—хэлбэрэн тээлмэрдэжэ байнхай. Греци ба Турци атлантическа хэрэгүүдтэ хамаагүйшэгөөр хандадаг байhанaa нюунагүй.

Финансын асуудалшье «олон талата ядерна хүсэн» тушаа НАТО-той хабаатай оронуудай ямараар хандаха байhанда бага бэшэ үүргэ дүүргэнэ. Уhан дээгүүр ябадаг, «Поларис» гэжэ 8—10 ракетээр тус бүридөө зэбсэглэгдэhэн 25 корабльhаа бүридэhэн холимол флот байгуулаа hаа, 10 жэлэй турша соо 4 миллиард долларой хэмжээтэй бүхэли мүнгэн гаргашалагдаха болоно! Финансын асуудал НАТО-гой гэшүүн лад, багахан оронуудые ехээр hанаата болгодог байхадань, харин Баруун Германиин милитаристнууд атомна бомбо гартаа оруулхал hаа, тэрэ гаргашын нилээд ехэ хубине түлэхөөр бэлэн байна. Эдэнэй добтолгын хүсэн ехэл боложо байнхай. Парижhаа Аденауэрай бусажа үрдеэгүй байхада, ФРГ-гэй обороной министр фон Хассель тэрэл ядерна асуудалаар Вашингтон ошоо.

Хасселэй удаа ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредер Америкын ниислэл хото ошохоор түхеэрээ. Американ хэблэлэй тэмдэглэн мэдээсэhэнэй ёhоор, Шредер ядерна хэрэг эсэслэн шиидхэхэ болзорнуудые Линдон Джонсонтой тодорхойлхо хүсэлтэй юм ха. «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондентын Боннhоо мэдээсэhэнэй ёhоор, «баруунай холбоондохи гүрим ба хүтэлбэрине hэргээхэ талаар президент Джонсон үүсхэл гаргаха» бэзэ гэжэ Баруун Германида найдана.

США, ФРГ ба мүн НАТО-дохи олон талата ядерна хүсэ байгуулалсахаар бэлэн байдаг бусад гүрэнүүд өөрынгөө аюулгүй байдал хангаха тухай (тэрээндэ хэншье аюул тохёолдуулнагүй бшуу) үгэ хүүрээр халха хэхэ гэжэ hэдэнэ. Үнэндөө тэдэнэй түсэбынь бүхы оронуудай болон арадуудай амгалан байдалые аюулда оруулна.

«Советскэ Союзнай энэ аюултай түсэбүүдэйнь хойноhoo саашадаашье анхаралтайгаар адаглан хараха, хэрбээ зайлашагүй шухала болоо hаань— өөhэдынгөө союзнигуудтай хамта зохихо тобшололнуудые хэхэ, өөрынгөө аюулгүй байдалые, мүн ханинарайнгаа, союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые аршалан хамгаалхын тула зохихо хэмжээнүүдые абаха байха» гэжэ hаяшаг тунхаглагдаhан ТАСС-ай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

А. БЕЛЬСКАЯ.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Узбекистан дүшэн жэлэйнгээ ойе hайндэрлэнэ», «Арьбаншье, ашаг ехэтэйшье, хямдашье» гэhэн түрүү бэшэг, «Сабшалан, бэлшээри—манай баялиг», ВЛКСМ-эй обкомой Пленум тухай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаhанда: Ториин совхозой парткомой секретарь Т. Токтохоевой «Үгэдөө хүрэхэ хүнүүдэй уряал» гэhэн статьи, В. Орловой «Асфальтын дүүрэдэг газарта» гэhэн корреспонденци, ЛВРЗ-гэй ханын газетэ тухай мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаhанда: хилын саанаhаа мэдээсэл, А. Коротаевагай «Хүнэгтэй үргэбшэ ба гуурhатай лагбан» гэhэн корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Наука техникын шэнэ hонинууд, сонос-холнууд.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00277. Зак. № 1157.

БУРЯАД ҮНЭН
4 дэхи нюур.
1964 оной ноябриин 22.